

Využití herních metod Demetria Duccia ve vzpomínkách Viktorase Kalaitzidise

Bc. Tamara Kalaitzidisová

Diplomová práce
2015 -16

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Tamara Kalaitzidisová**
Osobní číslo: **H140250**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Využití herních metod Demetria Duccia ve vzpomínkách Viktorase Kalaitzidise**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek vztahujících se k práci se vzpomínkami, herními metodami a seniory.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvalitativního výzkumu prostřednictvím rozhovorů.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BAKOŠOVÁ, Zlatica. Sociálna pedagogika ako životná pomoc. Bratislava: Public promotion, 2008. ISBN 978-80-87182-15-4.

DUCCIO, Demetrio. Zabawa na tle zycia. Kraków: Drukarnia, 1999. ISBN 83-88030-27-2.

JANEČKOVÁ, Hana, Marie VACKOVÁ. Reminiscence: využití vzpomínek při práci se seniory. Praha. Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-581-3.

PEČENKA, Marek. Encyklopedie moderní historie. Praha: Libri, 1995. ISBN 80-85983-01-X.

ERIKSON, Erik H. Životní cyklus rozšířený a dokončený: devět věků člověka. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0786-3.

Vedoucí diplomové práce: **doc. PhDr. Mgr. Jaroslav Balvín, CSc.**

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **1. prosince 2015**

Termín odevzdání diplomové práce: **15. dubna 2016**

Ve Zlíně dne 1. prosince 2015

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 18.3.2016

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Tématem diplomové práce, kterou předkládáme, jsou vzpomínky. Vzpomínky, mohou být darem, ale i trápením. Vzpomínky na dětství respondenta, které bylo poznamenáno osobní zkušeností z emigrace. Vzpomínky na rodinu, její ztrátu a znovu nalezení. Autobiografickým záznamem a hrou poskládáme příběh o odchodu z domova z rodné země. A následnou klikatou cestu po dětských domovech, až po založení vlastní rodiny. Výsledkem bude zamyšlení nad tím, zda tyto zkušenosti měly vliv na další životní cestu a vnímání nových životních zkušeností respondenta.

Klíčová slova: vzpomínky, rodina, emigrace, dětský domov, autobiografie, hra

ABSTRACT

The topic of this submitted diploma thesis is memories. Memories can be either a gift or a suffering. Childhood memories of a responder are marked by a personal experience of emigration. There are memories on a family, its lost and its regaining. The story is puzzled by an autobiographical recording and by a play about leaving a home in a homeland. Subsequently, there is described her crooked way through different children's homes to having her own family. The aim is to think about her experiences. If they had any influence on her further lifetime and perceiving new life experiences of the responder.

Keywords: memories, family, emigration, children's home, autobiography, play

Děkuji panu docentu PhDr. Mgr. Jaroslavu Balvínovi, CSc. za jeho lidskou podporu a odborný přístup při vedení mé práce. Dále bych chtěla poděkovat rodině, přátelům, bez jejichž podpory by se mi nepodařilo dojít k tomuto cíli.

Motto:

„A přece ten, kdo se odváží, kdo si najde čas v kolotoči shonů, může právě v osobních sděleních starých lidí nalézt zdroj osvěžení, inspirace, naděje a smíření.“

Helena Haškovcová

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM A ZÁKLADNÍM POJMŮM	12
1.1 STAV ZKOUMÁNÍ TÉMATU V LITERATUŘE	13
1.2 VZTAH TÉMATU K SOCIÁLNÍ PEDAGOGICE	14
1.3 ZÁKLADNÍ POJMY	15
2 HERNÍ METODY DUCCIA DEMETRIA	19
2.1 VZPOMÍNKY JAKO HRA	20
2.2 EDUKACE POMOCÍ HERNÍCH METOD	21
2.3 POUŽITÍ HERNÍCH METOD VE VZPOMÍNKÁCH JEDNOTLIVCE	22
3 ŽIVOTNÍ VZPOMÍNKY	23
3.1 ŽIVOT V ŘECKU.....	23
3.2 CESTA	24
3.3 ŽIVOT V ČESKOSLOVENSKU	25
II PRAKTICKÁ ČÁST	27
4 VYUŽITÍ HERNÍCH METOD VE VZPOMÍNKÁCH	28
4.1 BIOGRAFICKÝ DESIGN, CÍL VÝZKUMU	28
4.2 VÝZKUMNÝ SOUBOR, PŘÍPRAVA VÝZKUMU	30
4.3 ZPRACOVÁNÍ DAT, VYPRÁVĚNÍ.....	32
4.4 HRA POHLED Z PTAČÍ PERSPEKTIVY	37
5 VYHODNOCENÍ DAT	39
5.1 ODPOVĚDI NA VÝZKUMNÉ OTÁZKY	40
ZÁVĚR	43
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	44
BIBLIOGRAFICKÝ SEZNAM	46
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	48
SEZNAM OBRÁZKŮ	49
SEZNAM PŘÍLOH	50

ÚVOD

Životní příběh jednoho člověka ... Příběh, který je hned na začátku ovlivněn složitou životní situací.

Občanská válka v Řecku, rozhodnutí mocných, jež změnilo životy tisíců rodin. Po-válečná politická situace plná zastrašování a nátlaku vyústila v diskreditaci příznivců ko-munistů, jejímž nástrojem se stala v letech 1947-1949 evakuace asi 28 tisíc dětí. Pro jednu stranu společnosti se jednalo o únos, druhá strana v tom viděla možnost uchránění dětí před terorem řeckých „monarchofašistů“. (Hradecký, 1998) Může sedmileté dítě pochopit celou situaci? Proč musí utíkat z rodného domu, kde žilo svými rodiči a sourozenci. Z vesnice, kde má své kamarády, oblíbená místa, kam si chodili hrát, plácek ve kterém viděli „fotba-lový stadión“.

Tak se z malého spokojeného chlapce stal imigrant. Imigrant, který se stěhuje z jednoho dětského domova do druhého, učí se nový jazyk, zvyká si na novu kulturu, na nový život v cizí zemi. Dětské domovy, což jsou výchovná zařízení, která zajišťují dětem s normálním psychickým vývojem výchovnou, hmotnou a sociální péči, jelikož jejich rodi-če se ze závažných důvodů nemohou o ně starat. (Bakošová, 1994) Jenom s tím rozdílem, že tady se rodiče starat chtěli, ale politická situace v jejich zemi jim to nedovolila. Imigrant procházející multikulturní výchovou, který se zároveň snaží uchovat si svou kulturní iden-titu. (Kraus, 2008) Má sice oporu. Některé vychovatelky pochází z jeho rodné země, ale rodiče to nejsou. To všechno se děje nuceně, ne proto, že by se tak sám rozhodl. Tento sedmiletý chlapec se jmenuje Viktoras Kalaitzidis, dnes je to senior, který má spoustu vzpomínek a životních zkušeností. Zkušeností, jež by bylo škoda neuspořádat a nepředat je dalším generacím. Zkušeností s pozitivním i negativním vlivem na jeho životní rozhodnutí. Každá zkušenost se cení. Vzpomínky na dobré věci potěší a zlé věci můžeme díky tomu zpětně vidět i pozitivněji. Prožitek, zážitek rovná se životní zkušenost a to nikdy, nikdo, nikomu nevezme. Prostřednictvím vzpomínek dochází ke smíření se vším, co bylo. (Říčan, 1990) Je velmi těžké v dnešní době pochopit, jaké to muselo být. Co všechno tyto děti prožívaly. Jenom ta představa je vlastně nepředstavitelná. Luxus dnešní doby, možnosti co máme, nám neumožní vžít se do této situace.

Vzpomínky jsou hlavním tématem naší práce, kdy pomocí rozhovoru a hry budeme tento příběh rozplétat. Teoretická část podrobněji rozvede použitou literaturu, ze které jsme

čerpali. Téma vzpomínek nebo také reminiscenční terapie a jejich vztah k sociální pedagogice z pohledu specifické skupiny: člověka imigranta, který začíná znovu, na jiném místě, mezi cizími lidmi. Způsob využití vzpomínání, v našem případě při práci se seniory. Poslední kapitolou naší teoretické části je samotný příběh pana Kalaitzidise. Prostudování monografií pamětníků a historických knih nám umožnilo orientaci v této etapě řeckých dějin. Přáním pana Kalaitzidise bylo doložit vzpomínky správnými fakty, týkající se určitých úseků jeho života.

Praktická část naší práce se pokusí pomocí hry a nestrukturovaného rozhovoru o uspořádání vzpomínek, které postupně projdeme a sepíšeme. Jelikož se jedná o vzpomínky „malého chlapce“, budou informace doplněny vzpomínkami kamarádů. Použijme historiky, které byly vyprávěny v rodině, kdy rodiče je předávali starším dětem a ti později těm mladším. Pokusíme se dát jeho dětství a dospívání konkrétnější obrysy. Sestavíme postupně životní příběh malého chlapce dospívajícího v mladého muže, za podmínek, které nebyly z pohledu dnešní doby úplně standardní. Zamyslíme se nad tím, zda to co prožil, jako dítě mělo z jeho pohledu vliv na života.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM A ZÁKLADNÍM POJMŮM

„Vzpomínka je jediný ráj, z něhož nás nikdo nemůže vyhnat.“

Lidová moudrost

Vzpomínky na život je téma naší práce. Život má několik etap, které mnohdy provázejí těžké chvíle, není však v naší moci je ovlivnit. Můžeme je prožít, snažit se vždy rozhodnout podle nejlepšího vědomí a svědomí. A pokud se něco nepodaří, bylo by dobré se z chyb poučit a podruhé se jim vyvarovat. Máme-li z něčeho radost, uchovejme si to v srdci jako krásnou vzpomínku, ke které se naopak budeme rádi a často vracet. Pokud nás něco zabolí, snažme se na to co nejdříve zapomenout. V naší práci se pokusíme sestavit příběh. Životní příběh muže, který se zamýšlí, zda to, co se v jeho životě stalo a zkušenosti tím získané měly vliv na jeho další životní cestu. Cestu ovlivněnou událostmi, které změnily životy tisícům lidí. A které jako malé dítě nemohl v žádném případě ovlivnit. Jediné, co bylo v jeho moci, aniž by si to uvědomoval, pokusit se prožít tuto etapu života co nejpříjemněji. Během života může člověk dojít k poznání, že je dobré věci neodkládat, protože až si najdete čas, může být z nějakého důvodu pozdě. Člověk má pocit, že vše funguje tak, jak má. Život plyne rychle, najednou zjistíte, kolik příbuzných a přátel už tady není. Odešli, člověk se s jejich smrtí smířil. Prožívá však situace, kdy by si chtěl něco ujasnit a nemá s kým. Ten, kdo si to pamatuje, tak tady už není, nezbývá než vzpomínat a využít všechny možnosti jak informace zjistit a utřídit. Návrat na místa, kde nám bylo dobře. Setkání s lidmi, kteří jsou pamětníci. Otázky: „pamatuješ si, jak babička vyprávěla?“ V dnešním světě moderních technologií lze některé informace najít na internetu. Člověk si mnohdy připadá jako zlatokop. Nalezené poklady ovšem stojí za to. Italský andragog Duccio Demetrio používá metody her a autobiografické psaní k utřídění vzpomínek a skládání životních příběhů. Autobiografické psaní je v naší práci nahrazeno povídáním. Náš respondent bude vyprávět svůj životní příběh. Tento příběh se následně pokusíme zakreslit do mapy, mapy života. Na stěžejních bodech příběhu se pokusíme zjistit, zda měly vliv na další životní rozhodnutí našeho respondenta. Můžeme se domnívat, že zážitky a zkušenosti musely ovlivnit jeho život. Můžeme si položit otázku, zda si on sám uvědomuje, že ho tyto zkušenosti ovlivnily. Nebo je přesvědčen o své životní cestě, na kterou nemělo nic z toho, co zažil vliv. To jsou otázky pro nás zatím nezodpovězené. Naším cílem je najít na tyto a mnohé další otázky odpověď.

1.1 Stav zkoumání tématu v literatuře

Téma vzpomínek zahrnuje velké množství odborné literatury, ale samozřejmě také autobiografií. Zásadní informace jak se vzpomínkami pracovat jsme našli v knize italského andragoga Duccia Demetria *Hra na pozadí života* (Demetrio, 1991). Ve svém díle se věnuje možnostem jaké používat metody, při práci s dospělými či seniory pro upevnění, znovunalezení sebevědomí a místa ve společnosti. Jedná se například o hry, psaní příběhů, nebo vlastní autobiografii. Mezi naše přední autorky, které se věnují tomuto tématu, řadíme Hanu Janečkovou a Marii Vackovou, jejichž kniha *Reminiscence – využití vzpomínek při práci se seniory* (Janečková et al., 2010) ukazuje několik způsobů, jak správně se vzpomínkami pracovat, chceme-li vzpomínky využít pro zvýšení myšlenkové aktivity a sebevědomí aktérů. Upozorňují zároveň na různá úskalí těchto terapií, což může být nespolupráce aktérů či nesourodost skupiny. Dále Naděžda Špaténková a Barbora Bolomská s publikací *Reminiscenční terapie* (Špaténková et al., 2011), kde rozebírají vzpomínky jako takové, jejich rozdělení. Dále zde nalezneme i kategorizaci vzpomínajících jako cílové skupiny spolu s výběrem a postupem vhodné terapie. V této publikaci najdeme i přínos reminiscenční terapie jak pro klienta, tak pro jeho rodinu. Pohled sociální pedagogiky na životní situace a možnosti jejich řešení najdeme v knize docentky Zlatice Bakošové *Sociální pedagogika jako životná pomoc* (Bakošová, 2008). Publikace spojuje jak teorii, výzkum, ale i praxi, což je pro naši práci stěžejní. Podrobněji rozebírá disciplínu sociální pedagogiku z hlediska jejího využití a profesní možnosti sociálního pedagoga. Pedagoga pracujícího s problematikou imigrantů a dětmi umístěnými v dětských domovech. Mezi autobiografie, ze kterých jsme čerpali informace, patří *Ukradené slunce* (Karadzios, 1974) napsal Georgis Karadzios. Ve svém díle popisuje svůj životní příběh, kdy jako dítě utíkal z rodného Řecka. Dalším dílem popisujícím osobní zkušenost autora s nelehkou životní etapou řeckých dětí a jejich umístění v dětských domovech v ČSSR je kniha *Děti bouře* (Papadopulos, 1998) od autora Lysimachose Papadopulose. Historický pohled na tuto etapu řeckých dějin nalezneme v knize *Dějiny Řecka* (Hradečný, 1998). Autor Pavel Hradečný zde velmi podrobně popisuje řecké dějiny od antiky po současnost. Při studiu této naučné publikace nám historická fakta mohou pomoci pochopit nedávnou minulost, ale i současnost. Pomohou nám v orientaci časových úseků dějin. Zásadní publikací, která podrobně popisuje cestu řeckých dětí na území Československa a jejich stěhování z jednoho dětského domova ke druhému, je *Řečtí uprchlíci. Kronika řeckého lidu v Čechách, na*

Moravě a ve Slezsku 1948 – 1989, kterou napsali manželé Antula Botu a Milan Konečný. Kniha je členěna do několika částí, kdy každá se věnuje určitému dětskému domovu včetně údajů kdy a kolik dětí a dospělých dorazilo na toto místo. Zápisy o stavu budov, vývoji a fungování života dětí v těchto zařízeních. Vývoj osobnosti člověka, podle životních etap uvádí Erik Erikson ve svém díle *Životní cyklus rozšířený a dokončený – devět věků člověka* (Erikson, 2015). Erikson přikládá váhu významu lidského „já“, které je neustále ovlivňováno sociálními, kulturními a historickými podmínkami.

1.2 Vztah tématu k sociální pedagogice

Sociální pedagogika jako životní pomoc je název kapitoly, ale zároveň knihy, kterou napsala paní docentka Zlatica Bakošová. Kapitola pojednává o zamyšlení nad dnešní dobou. Spojení několika činitelů jako jsou války, přírodní katastrofy, mocenské boje a v poslední době krize hodnot napomáhají k destrukci společnosti. To, co by mohlo být výhodou a příležitostí k lepšímu životu, nám naopak život zhoršuje. Přísun informací a informační technologií v závěru vede lidstvo k tomu, že nemají potřebu mluvit, komunikovat, jejich životy probíhají on-line. (Bakošová, 2008, s. 49) Nám se však při naší práci podařilo využít přísun informací i informační technologie v náš prospěch. Přímou na životním příběhu našeho respondenta se ukazují možnosti práce sociálního pedagoga. Poprvé v dětství, kdy se dítě ocitne v Československu v dětské domově. Se svými bratry musí poznat novou zemi, její řeč, kulturu. Zde se dostává ke slovu multikulturní výchova. Vychovatelé a učitelé dostali nelehký úkol. Vyděšeným dětem, nechápajícím proč se to vše děje, pomoci se začlenit do naší společnosti. Dosavadní život dětí vzhledem k tomu z jaké části Řecka pocházely, byl hodně odlišný od toho, co je čekalo tady. Pan Viktor pochází z malé vesničky Kato-Kline na severu Řecka. Rodina se živila chovem zvířat a pěstováním plodin, které jim byly obživou. Proto předpokládáme, že prostředí, ve kterém se tady v Československu ocitl, bylo odlišné. Přesto pracovníci dětských domovů tuto úlohu zvládli. Ze vzpomínek respondenta je patrné, že ji zvládli dobře. Po druhé využijeme sociální pedagogiku při sepisování vzpomínek pana Viktora. Rozhodli jsme se použít vzpomínkovou hru a biografické psaní, v našem případě vyprávění životního příběhu, kde se objevují prvky reminiscenční terapie.

Poskládáme příběh jako skládku z toho co si respondent pamatuje, přidáme to, co si pamatují příbuzní a přátelé a to vše doplníme informacemi z literatury odborné i klasické a medií, jako je internet, televize. V našem případě jsou informace a život on-line pro nás výhodou. Mohli jsme se spojit s příbuznými a přáteli, kteří žijí několik set kilometrů vzdáleně od nás.

1.3 Základní pojmy

Základním stavebním kamenem v životě každého jedince je, nebo by měla být rodina. Rodina fungující, plní svou úlohu při vývoji nejenom dítěte, ale všech, kteří jsou její součástí.

Rodina je vlastně sociální instituce a jako taková prošla určitým historickým vývojem, který mnohdy nebyl vůbec jednoduchý. Rodina je místem, kde se předávají z generace na generaci hodnoty, a stává se socializačním činitelem. (Kraus, 2008, s. 79)

Další pohled ukazuje rodinu jako stabilní celek. Rodina se tak stává strukturovaným systémem, jehož náplní, účelem či smyslem je vytvořit relativně bezpečný prostor a prostředí vhodné pro sdílení, reprodukci a produkci života lidí v ní žijících. (Plánava, 1994, s. 8-11) Pokud bychom pojem rodina chtěli popsat co nejuvěstižněji, použijeme slova profesora Milana Přádky, *že se jedná o přirozené prostředí, do něhož se člověk rodí, aniž si mohl vybrat jiné, a přejímá to, co mu připravili rodiče.* (Přadka, 1983, s. 90)

Úkolem rodiny je plnit několik funkcí:

- biologicko reprodukční funkci
- sociálně - ekonomickou funkci
- ochrannou (zaopatřovací, pečovatelskou) funkci
- socializačně - výchovnou funkci
- emocionální funkce rodiny

a v neposlední řadě by rodina, jako instituce, měla myslet na rekreaci, relaxaci a zábavu. (Kraus, 2008, s. 81-82)

Z pohledu sociální psychologie je rodina považována za primárního nositele kultury, kdy je dítěti poskytován základ hodnot a norem společnosti ve které rodina žije. Jejím

úkolem je vést dítě k pochopení a orientaci ve světě symbolů v prostředí, ve kterém vyrůstá. Výchova v rodině dítě seznamuje s kulturními vzorci. (Výrosta et al., 2008, s. 50)

Funkční rodina, milující rodiče, šťastné děti. Jsou nuceni v důsledku politického dění ve své zemi učinit kroky, které neodpovídají jejich přání. Musí děti předat cizím lidem, v cizí zemi, aby zachránili jejich život. Přesto, že doma by byli schopni se o své děti postarat. Tady museli toto právo rodiče přenechat druhým a věřit, že děti budou v pořádku. Pokud se však rodinná situace vyvíjí tak, že některou z těchto funkcí plnit nemůže. Jedním z důvodů pro zařazení dítěte do dětského domova může být málo podmětne prostředí. Což v případě dětí imigrantů je možné. V případě, kdy rodiče s dětmi přijdou do země, jejíž jazyk ani kulturu neznají. Připomeňme, že vzdělání rodičů nemusí být na takové úrovni, aby se sami zvládli naučit jazyk a učit jej i děti. Je proto pro ně obtížné vytvořit podmětne prostředí pro vývoj svých dětí. Dostávají se tedy děti do výchovného zařízení – dětského domova.

Dětský domov, spadá dle školského zákona (561/2004 Sb.), pod pojem výchovné zařízení. Jedná se o zařízení „*poskytující služby a vzdělávání, které doplňují vzdělávání ve školách nebo s nimi přímo souvisejí, nebo zajišťují ústavní a ochrannou výchovu či preventivní výchovnou péči*“ a patří mezi ně *školská poradenská zařízení, školská zařízení pro zájmové a další vzdělávání, výchovná a ubytovací zařízení a školská zařízení pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy a pro preventivní výchovnou péči*. Jedná se tedy o všechna zařízení, pro které je výchova, primární záležitostí. (Kraus, 2008, s. 101) Zde se dítěti dostává veškerého zajištění jak po materiální, tak po vzdělávací a výchovné stránce. Pokud se jedná o děti z odlišného kulturního prostředí, které se do domova dostaly v důsledku migrační vlny, je nedílnou součástí multikulturní výchova.

Migrace je přechod obyvatel přes hranice různých zemí. Migraci můžeme rozdělit na dobrovolnou a vynucenou. Dobrovolná migrace je ta, ke které dochází z důvodu stěhování za účelem studia, lepších pracovních podmínek či sjednocení rodiny. Nedobrovolná migrace souvisí s pronásledováním, válečnými konflikty, přírodními katastrofami, v jejichž důsledku obyvatelé opouštějí svou zemi. V dnešní době není žádná kultura úplně izolovaná, kultury se prolínají. „*existují v zásadě tři modely interetnických vztahů:*

- *asimilace - přistěhovalci opustí vlastní tradice a zvyky a své chování přizpůsobí majoritní společnosti;*

- *model tavícího kotle* – tradice přistěhovalců nejsou potlačeny tradicemi majority, ale mísí se s nimi, takže se vyvíjejí nové kulturní vzorce (do jisté míry se tak děje v USA);
- *kulturní pluralismus* – vzniká pluralitní společnost, která uznává rovnocennost rozdílných subkultur. (Kraus, 2008, s. 161)

Multikulturalita se stává vzrušujícím fenoménem dneška. Vše vychází z doby dávno minulé. V současnosti, kdy je možná existence různých kultur společně, vedle sebe, ale také proti sobě, má lidstvo moc tyto řídit. Pokud se pro tuto možnost rozhodne, jedná se o multikulturalismus. (Balvín, 2012) Na ten navazuje **multikulturní výchova**. Nejdůležitějším východiskem multikulturní výchovy je výchova k toleranci a snášenlivosti.

Základní cíle jsou většinou vymezeny tímto způsobem:

- uvědomit si odlišnost jiných lidí a naučit se ji tolerovat
- pochopení kořenů odlišnosti těchto lidí, akceptovat je a dívat se na svět jejich očima.

To v životě lidském znamená nezavrhnout člověka jenom proto, že se nenarodil v této zemi. Měli bychom se snažit jej poznat, poznat jeho kulturu a myšlení. Zkusit se dívat na běžné životní situace jeho očima. Nepodléhat stereotypům, že každý cizinec musí znamenat pro mě problém. Pokud navíc má snědší barvu kůže, nebo je jiné rasy. Je to škoda a tady se opět vracíme k využití, tedy spíše nevyužití možností přístupu k informacím. Ne-snažíme se mluvit, poznávat, spíše se uzavřeme do sebe. Mnohdy se ještě utvrzujeme, že je jiný a já mu nemůžu přeci rozumět. Na definici kultury, můžeme nahlížet různě. Například Freud vnímá kulturu, civilizaci jako souhrn regulací výkonů, které dohromady dokážou lidstvo odlišit od zvířecích předků. Kultura nás pomáhá ochránit před nebezpečím a reguluje

lidské vztahy, abychom se nezničili. Může však v člověku potlačovat přirozenost a omezovat jej. (Výrost et al., 2008)

Reminiscence (z lat. *reminiscere*) používáme jako synonymum českého výrazu vzpomínka nebo vzpomínání. Slovník cizích slov uvádí *reminiscenci* – vzpomínka, ohlas, úvahu vycházející ze vzpomínky (<http://slovník-cizich-slov.abz.cz>). Anglický výraz *memory* je překládán jako vzpomínka. Český jazyk využívá stejný základ u slova *memoáry*

– paměti, vzpomínky, které jsou sepsány. (Janečková et al. 2010, s. 21) Podle italského andragoga Duccia Demetria (Demetrio, 1999) je přání či rozhodnutí o setřídění vzpomínek a materiálu o našem životě možností, jak zachytit prchavou přítomnost. Díky slovům, obrazům z minulosti se z člověka stává sběratel vlastních vzpomínek. Vzpomínání aktivuje myšlenky, verbalizaci, hledání správných slov pro vyjádření pocitů předávaných vyprávěním. Vyprávět příběhy, rodinné historie, na které by se nemělo zapomenout. To vše může být způsobem, jak lépe poznat sám sebe nebo přiblížit svůj příběh své rodině, dětem.

2 HERNÍ METODY DUCCIA DEMETRIA

Duccio Demetrio a jeho hra se stala stěžejním bodem naší práce. Italský andragog, který je autorem knihy **Hra na pozadí života** nám byl inspirací při práci se vzpomínkami. Není vždy jednoduché jenom tak si začít povídat a vzpomínat na konkrétní zážitek. Život někdy přináší situace, na které je lépe zapomenout. Nebo někoho ta situace velmi zajímá, ale osoba, jíž se to týká, o tom nechce mluvit. Nikdy nemůže tazatel vědět, v jakém rozpoložení se tázaný nachází. Za pomoci hry POHLED Z PTAČÍ PERSPETIVY, kdy si svůj život představíme jako mapu. A snažíme se zakreslit, jak náš život plynul. Můžeme pomalu přejít k povídání o životě a vzpomínat. Myslím si, že přesně to bylo cílem této metody hry. Přimět aktéry příjemnou formou zamyslet se nad svým životem. Nebo při vzdělávání, kdy ve svém životopise můžeme najít místa úspěchu, nebo naopak neúspěchu. Tato zjištění nám mohou pomoci vyvarovat se dalších chyb. V opačném případě můžeme vidět své silné stránky. Proto nacházejí hry velmi široké uplatnění u různorodé skupiny účastníků jak věkem, profesí, nebo životní situací. Mladým lidem může pomoci odpovědět na otázku jak naložit se svým životem. Jak využít své schopnosti. Starším lidem může hra pomoci rekapitulovat. Může aktivizovat člověka k psaní. Psáním aktivizujeme paměť. Demetrio vidí paměť jako *činnost, způsob jednání, přijímání rozhodnutí, a to vše neustále doprovázeno retrospektivním a introspektivním myšlením, které se odehrává v našem nitru. Retrospektivní myšlení nás dovede přenést do minulosti, kdežto introspektivní myšlení nás nutí zamýšlet se nad smyslem a důležitostmi určitých prožitků, stanovuje jejich vysvětlení, eliminuje je, nebo také odsouvá do nejvzdálenějších koutů nepaměti.* (Demetrio, 1999, s. 17)

BIOGRAFII se budeme vracet zpět díky vzpomínkám a povídání do doby dětství, budeme znovu prožívat zážitky, historky, ale teď je uvidíme dospělými očima. Budeme schopni posoudit závažnost okamžiku. Díky životním zkušenostem uvidíme karamboly i úspěchy reálnějším pohledem. Rekapitulace nám ukáže, zda jsme se dokázali poučit ze svých zkušeností či neúspěchů. Naopak dokážeme – li se i po letech radovat z úspěchů. Je to v našich očích pořád úspěch, nebo jenom nějaký příběh, který se stal kdysi.

2.1 Vzpomínky jako hra

Náš život občas připomíná hru, hrajeme ji, jsme jejím účastníkem a bereme ji jako součást svého konání. (Fink, 1992) Jako malé dítě se hrou něco naučíme a o několik let později vzpomínáme, jaké to bylo, jak jsme se to učili. Malé děti milují puzzle, skládají s velkým očekáváním kousek po kousku a nemohou se dočkat, až se jim objeví obraz z předlohy. Naši rodiče puzzle neznali, měli však dřevěné kostky. Kostky, které když poskládali, objevil se na nich obrázek. Vzpomínání je také hra, hra podobná skládance, kdy s napětím čekáme, na co všechno si vzpomeneme. Čím je člověk starší, tím snadněji maže hranici mezi hrou a věděním. V dospělosti je možnost dozvědět se, nebo objevit, vyzkoušet něco nového potěšením. A stejné potěšení může nastat při zamyšlení nad minulostí. (Demetrio, 1999) Při každém pohledu zpět na život může docházet ke zvratu, díky zkušenostem a zážitkům, které prožíváme. S přibývajícím věkem se mění i prožitek emocí u vzpomínání, stejně tak jako u hry. Porážka už nás nerozpláče, tak jako když jsme byli malí. I když radost z vítězství nebo z toho, že jsme si vzpomněli na (pro nás v tu chvíli) důležitou historku, může mít větší sílu, než bylo v moci malého dítěte. Vzpomínky mohou mít podobu divadelní hry, radostné zážitky jsou komedií a ty smutné dramatem, který skončil přece jenom dobře, protože žijeme a vzpomínáme. Autorem hry je život a my hrajeme hlavní roli. Jedná se však o velmi záladnou hru, plnou improvizace, neboť text a děj neznáme. Nejlepším hercem je ten, kdo zvládá hluchá místa, improvizaci i překážky, dokáže se zvednout po pádu a své zkušenosti předává dál. Stejně jako v divadle i v životě jsou situace, kdy by se nám hodila nápověda. Někdo má štěstí, má ji po ruce a rád využije její pomoc, jako třeba radu starších a moudřejších. Jindy přes svou sebejistotu a sebedůvěru nevidíme, že pomoc potřebujeme a máme ji nadosah. Většinou však následuje prozření, že jsme promarnili příležitost. Co by to bylo za hru bez diváků. V tomto místě musíme připomenout jejich důležitou roli. Roli diváků, kteří jsou připraveni naslouchat. Jsou to kolegové, přátelé, partneři, děti a vnoučata. Všichni, kteří rádi budou čerpat zkušenosti a moudrost z příběhu, který je jim vyprávěn, nebo jsou být jeho součástí Sledovat příběh této životní hry a najít v ní ponaučení pro sebe. A zároveň pochopení činů, ale také rozhodnutí hlavního hrdiny. Ponaučení, za jehož ztvárnění by herec zasloužil Oskara a aplaus ve stoje. V životě se však Oskar nerozdává, jedinou cenou pro nás může být pocit, že jsme svůj příběh žili se ctí. A s vědomím, že jsme činili, jak nejlépe jsme uměli.

2.2 Edukace pomocí herních metod

Z pedagogického hlediska můžeme obecně edukaci hrou definovat jako soubor aktivit jedinců nebo skupin vedoucích k jejich seberealizaci. Ta je však vázána předem domluvenými a danými pravidly. Zároveň se jedná o svobodnou aktivitu, kterou zúčastněná osoba (osoby) nesleduje žádný účel, má však cíl a hodnotu sama o sobě. (Kotrba et al., 2015)

Hry rozdělujeme na:

- didaktické hry – jedná se o řešení problémových situací, podporují motivaci, procvičování, opakování.
- neinterakční hry – jedná se o řešení stejného problému za stejných podmínek.
- interakční hry - jedná se o vzájemnou interakci při řešení problému. Je nutné kooperovat a reagovat na styl myšlení protivníka.
- ekonomické hry – jedná se o plánování strategií a praktik.

Z hlediska sociální pedagogiky je důležité využití hry při simulování řešení problémových situací. V těchto případech můžeme použít různé metody.

Metoda rozhovoru je mnohdy základem dále jmenovaných metod. Rozhovor je cestou mezi zúčastněnými, kteří pomocí rozhovoru docházejí k vzájemnému porozumění.

Metoda organizování pomáhá díky změně prostředí navozovat podnětné podmínky.

Práce se skupinou, u které je nejdůležitější využít síly myšlení skupiny na jednotlivce.

Metoda situační, kdy navozujeme konkrétní případy, vstupujeme do nich a hledáme možnosti řešení.

Metoda inscenační, zde navodíme uměle situaci, zanalyzujeme a vyhodnotíme ji.

Metoda režimová, díky které dochází k časovému uspořádání určité činnosti.

Metoda animace ukazuje možnosti dobrovolného výběru seberealizace.

Metoda mediace je způsob řešení sporů, kdy je důležitá úloha mediátora, který je uprostřed sporu. A na jeho umění mediace, vedení rozhovoru mezi oběma stranami, záleží rychlost a způsob řešení. (Kraus, 2008)

Reminiscence také využívá ke svým metodám hru, ve které nacházíme prvky skládky.

Jako příklad můžeme uvést **knihu života**, kdy klient za pomoci dokumentů, fotografií, obrázků, skic, výstřižků a vlastních vzpomínek píše knihu, knihu svého života. Dalším může být **vzpomínková krabice**, kde jsou uschovány předměty. Předměty, které každý z nás zná. Maličkosti, jako dárky z cest, suvenýry, nebo výrobky našich blízkých, se kterými se nemůžeme rozloučit. Protože ke každému předmětu se váže nějaká vzpomínka. (Janečková et al., 2010) A právě tyto, pro někoho maličkosti, dělají z našeho života to krásné a zajímavé. Pokud je dům plný takových věcí, může působit neupraveně, ale je vidět že ten kdo tam bydlí, je milován a miluje. Neustále na něj někdo myslí a on myslí na ty ostatní.

2.3 Použití herních metod ve vzpomínkách jednotlivce

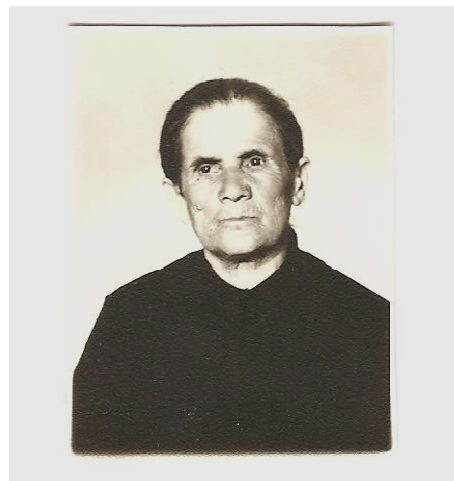
Práce se vzpomínkami je velmi individuální záležitost, proto je důležité předem vědět s kým budeme pracovat. Jedná - li se o člověka výřečného, nebo spíše mlčenlivého. Jestli bude vzpomínání pro něj zábavou, nebo by se chtěl díky vzpomínkám dobrat k nějakému závěru, zjištění či rekapitulaci. V případě naší práce se jedná o člověka, který by si chtěl uspořádat své vzpomínky. Jsou lidé, kterým stačí dotaz: „Pamatuješ si tenkrát ...“ A dotazovaný rozvine květnatý příběh, který se stal kdysi. Může se však stát, že ani cílené otázky nepomohou rozproudit atmosféru, která pomůže rozpomenout se. V těchto případech nám mohou pomoci věci. Díky, kterým se rozpomenou. Při vyslovení názvu určité věci nebo po jejím uchopení, pokud ji máme fyzicky k dispozici. Jako kdyby došlo k rychlému impulsu, který nastartuje vlnu přívalu vzpomínek. Exkurze do minulosti. A povídání může začít. Pojmenování věci, na které navazuje, k čemu ta věc sloužila, při jaké příležitosti se používala. Například hranatý, dřevěný mlýnek na kávu s malým šuplíčkem. Navodí atmosféru nedělního odpoledne, kdy babička sedí v kuchyni u stolu a mele kávu. Díky mletí začne v kuchyni káva vonět, její vůně se stává intenzivnější po zalití horkou vodou. A to celé se odehrávalo každou neděli, když jsme přišli k babičce na návštěvu. Vyprávění může pokračovat, protože ne každá neděle byla stejná. Určitě se při některé návštěvě stalo něco výjimečného a příběh má hned další kapitolu. „*Káva se přece nalévala do těch krásných hrníčku, co dostala babička ve výbavě...*“ Výbava, „*také jsem měla povlečení, na které mi babička vyšila monogram, mám ho vlastně dodnes, vyšívala mi ho do výbavy.*“ A příběh pokračuje.

3 ŽIVOTNÍ VZPOMÍNKY

V této kapitole se již podrobněji budeme věnovat příběhu pana Viktorase Kalaitzidise, který je můj tatínek. Dále už budeme používat jméno Viktor, které má zapsáno i v osobních dokladech. Jeho vzpomínky jsou to nejdůležitější v naší práci. Snažili jsme se využít co nejvíce z toho, co si pamatuje. U informací, kde si nebyl zcela jist, jsme hledali v literatuře, dokumentech, které jsou vyprávěním dalších Řeků s podobným osudem.

3.1 Život v Řecku

Viktor Kalaitzidis se narodil 22. 3. 1942 v malé vesnici na severu Řecka Kato-Kline okres Florina. Manželům Morfili a Efstathiosi Kalaitzidis.

Obrázek č. 1: Efstathios Kalaitzidis a Emorfili Kalaitzidu

Byl nejmladší ze šesti sourozenců. Měl čtyři bratry - Charise, Theodora, Erotokritose, Anastathise a sestru Nilu, která se nedožila ani jednoho roku. Vesnice, ve které se narodil, se nachází asi 5 kilometrů od hranic s Makedonií a 7 kilometrů od okresního města Florina. V té době a vlastně i v současnosti má kostel, školu (ve které učil strýc pana Viktora) a policejní stanici. Pokud bylo nutné vyřídit úřední záležitosti, muselo se do okresního města Floriny. Zde probíhaly také velké trhy, hlavně ovocnářské. Florina byla oblast, kde se ve velkém pěstovali ovoce. Teta Nina, která pocházela z Gruzie, byla velmi dobrou pěstitelkou.

Obrázek č. 2: Společná fotografie chlapců

Proto se na trhy jezdilo často, aby se ovoce a jiné vypěstované produkty prodaly. Vesnice se nachází v oblasti hornatého středozemí. Asi 70 km od vesnice jsou Prespanská jezera ležící na rozhraní Řecka, Albánie a Makedonie. Jezera svou rozlehlostí připomínají moře. Této oblasti se také říká řecká Makedonie. Což se občas stává důvodem ke sváru, jelikož jak Řecko, tak Makedonie (stát bývalé Jugoslávie) jsou přesvědčeni, že tento název náleží jejich zemi. Jak píše pan profesor Dorovský ve své knize MAKEDONIE: „*Levicově a demokraticky orientované politické strany jak v meziválečném, tak v poválečném období připouštěly (na rozdíl od oficiální politiky), že v Řecku žijí příslušníci makedonské slovanské, arménské a židovské menšiny. Jinak se však všechny složky řecké společnosti shodovaly v tom, že „Makedonie je zcela řecká“, že je to „nejslavnější část Řecka“.*“ (Dorovský, s. 52, 1995) Rodina měla dům, pole a malé hospodářství se zvířaty. Viktor jako správný malý kluk měl jiné zájmy. S kamarády hrávali fotbal na plácku za vesnicí a prožívali spokojený život.

3.2 Cesta

V září roku 1948 došlo k vyvrcholení válečné bouře, jak píše ve své knize DĚTI BOUŘE Lysimachos Chr. Papadopulos. Jen co bylo Řecko roku 1944 osvobozeno z trojnásobné okupace (německé, italské, bulharské), propukla občanská válka. V důsledku občanské války a jejího vývoje v letech 1947-49 musely rodiny utíkat ze své domoviny. Děti byly pak rozvezeny do cizích zemí. (Papadopulos, 1998) Rodina pan Viktora byla jedna z těch, které utéct museli. Nejstarší bratr Charis bojoval v této válce na straně partyzánů. Zemřel v boji. Rodina, která měla mezi svými partyzány, byla v ohrožení. Jednoho večera byli upozorněni, že pokud by zůstali, mohlo by jim jít o život. Nedalo se jinak, museli opustit svou rodnou zemi. Ještě v noci se sbalili, a vydali na cestu z rodné vesnice Kato-Kline směrem k hranicím Řecka a Makedonie do městečka Buf (dnes se jmenuje Akritas, Skopská Makedonie). Pan Viktor si vzpomíná, že rodiče měli osla a on jako nejmenší se mohl na oslovi vézt. Z vyprávění jeho bratra Theodora, který již nežije, ale Viktor si tuto historiku pamatuje, víme, že Theodor jej kus cesty nesl na ramenou, Viktor plakal a bál se. Cesta tam trvala asi osm hodin. Ke konci cesty se odpojil druhý bratr Theodor, odešel také bojovat k partyzánům. V městečku Buf se nacházelo vrchní velení povstalecké armády a svobodná zóna. Z Bufu cestovalo několik rodin (pocházejících z Kato-Kline) společně do Bulkes (dnešní Novy Sad v Srbsku). Bulkes bylo řecké území, zde lidé pracovali, žili. Po

příchodu lidé nahlásili, co za práci zvládnou a ta jim byla přidělena. Vesnice byla samostatná a vše fungovalo. Obyvatelé však nesměli nikam jinam vycestovat. V Bulkes rodiče zůstávají a dál cestují už jenom děti. Většina dětí v Bulkes poprvé slyšela a viděla vlak. Děti odjíždějí a všichni, děti i dospělí doufají, že je to jenom na chvíli, na přechodnou dobu.

3.3 Život v Československu

Vlaky jsou transportovány do tehdejšího Československa. Viktor a jeho sourozenci přijíždějí transportem do Mariánských Lázní. *Z transportu 555 dětí přivezených do ČSR 5. února 1949, hotel Svoboda umístěno 39 dětí a 1 dospělý.* (Botu, 2005, s. 202) Děti byly ubytovány v domě Svoboda. Nejsilnějším zážitkem pro všechny bylo, jak děti hromadně odvěšili, umyli, děti dostaly nové šaty a boty. Stejně tak tuto situaci popisuje Georgie Agathonikiadis dokumentu ČEŠTÍ ŘEKOVÉ z cyklu KOSMOPOLIS ... *když vidím ty děti bosé, nemocné, zavšivené v roztrhaných šatech a hladové...* Odtud odchází Viktor do dětského domova v Unčíně (Lázně Teplice) s dalšími 18 makedonskými dětmi ve věku 7-13 let. Sourozenci byli stále pohromadě, v čemž měli velké štěstí, necítili se tak osamocení. Z Unčina všichni pokračují do dalšího dětského domova, tentokrát je to Tisá u Děčína. Jednalo se o provizorně zřízený domov do doby, než bude dostaven dětský domov v Liběšicích. V říjnu roku 1950 sem byly přestěhovány děti z Unčina. Zde začal Viktor chodit do školy. *Rok na to bylo zjištěno, že domov je provozován v nevyhovujících podmínkách jak hygienických, tak stavebních. Proto bylo rozhodnuto o jeho zrušení.* (Botu, 2005, s. 254) Viktor pocítil špatné podmínky domova v okamžiku, kdy se u něj objevil zánět slepého střeva. Pamatuje si, že ležel v posteli, v kamnech se topilo, až byla červená, ale místnost se vytopit nedala. Z Tisé cestovaly děti přes celou republiku do Bílé Vody v Jeseníkách. V té době se Viktorovi rodiče dostali přes Mikulov do Valštejna, kde jim byl přidělen dům, dostali práci na statku. Žil tam s nimi po návratu z Bulharska i nejstarší syn Theodor. Tatínek byl mladší syny jednou v Bílé Vodě navštívit. V Bílé Vodě sourozenci dlouho nevydrželi, vědomí, že rodiče bydlí jenom necelých sto kilometrů od nich. Starší bratr Theodor své mladší sourozence z domova vyzvedl a odvezl k rodičům. Jednalo se vlastně o útěk. Viktor jako nejmladší mohl zůstat s rodiči, začal chodit do Národní školy v Hynčicích, od 1. září 1951 do 30. června 1954. Zde dochodil pětitřídku. Dva starší sourozenci,

Erotokritos a Anastathis se vrátili do domova (Viktor už si nepamatuje, do kterého domova, kam se vrátili, možná to byl internát při učilišti, jelikož tam měli podmínky pro docházku do učení). Od rodičů se roku 1954 Viktor (už sám) stěhuje do dětského domova ve Velkých Heraldicích, zde se mu moc nelíbilo, tak s dvěma kamarády utíká. Vrací se zpět domů k rodičům. Problém nastal, když nastoupil do měšťanky, tedy Osmileté střední školy Albrechticích (dnes druhý stupeň) od 27. září 1954 do 15. března 1956. Protože přesun do Albrechtic byl náročný, bydlel chvíli u svého strýce, který sám měl šest dětí, posléze u druhého strýce. Jelikož to byla neúnosná situace, musela maminka požádat o znovu umístění syna Viktora do dětského domova. Tentokrát to byl dětský domov Klokočov. *Dětský domov byl umístěn do velké budovy uprostřed parku, kde se nacházelo hřiště a koupaliště.* (Botu, 2005, s. 176) Školu navštěvoval ve Vítkově, který byl vzdálen 4 – 5 kilometrů. Většinou chodil pěšky, později byl dětem přidělen autobus. Roku 1957 byl rokem zlomovým, Viktor se měl rozhodnout, co bude studovat. Jeho přáním byla průmyslová škola. Plány mu překazilo zranění klíční kosti, kvůli pobytu v nemocnici nemohl absolvovat zkoušky. Proto se nakonec rozhodl pro učební obor elektromontér venkovních zařízení v Hodoníně. Po vyučení nastupuje jako elektrikář pro tehdejší podnik Pozemní stavby Gottwaldov. V této době rodiče i se staršími bratry žijí stále ve Valštejně. Viktor je navštěvuje jednou za čtrnáct dnů. Rodiče s bratry později dostávají nabídku na práci a přidělení domu v Libčicích u Prahy, kam se celá rodina stěhuje. Viktor se roku 1964 ožení a se svou rodinou se také stěhuje do Libčic. A zde na přání pana Viktora náš příběh končí.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VYUŽITÍ HERNÍCH METOD VE VZPOMÍNKÁCH

Vzpomínky jsou velmi důležité v lidském životě hlavně ve chvíli, kdy člověk stárne. Pan Viktor se rozhodl být součástí našeho výzkumu a zároveň si splnil přání sepsat svůj příběh. Důvod proč to dělá právě teď je ten, že si uvědomil, že čas nelze zastavit. Čas plyne, lidé stárnou, umírají a spousta věcí může zůstat nedořešených. Otázky nezodpovězené. Je pravda, že to, že nám někdo schází, zjistíme většinou ve chvíli, kdy ho ztratíme. Náš respondent je ve věku, kdy si uvědomil, že ze své nejbližší rodiny zůstal sám. Rodiče a sourozenci už zemřeli. A záměr sepsat své vzpomínky na dětství, který plánuje několik let bude teď o to složitější.

Hlavním cílem našeho výzkumu je tedy sestavit z vyprávění pana Viktora jeho biografický příběh. V další části se budeme věnovat hře, která pomohla panu Viktorovi vzpomenout si na další střípky z jeho života.

4.1 Biografický design, cíl výzkumu

Vyprávění pana Viktora budeme zpracovávat metodou biografického designu. Biografický design jsme vybrali pro schopnost zachycení komplexnosti jevu, který je nepředvídatelný. Jedná se o pohled a přístup jedince k takovému jevu, jelikož každý jedinec si vytváří vlastní interpretaci události. Cílem tedy je tento pohled zachytit a odkrýt jeho význam a smysl. (Čermák, 2004)

Dle Jana Hendla v jeho knize *Kvalitativní výzkum* biografii chápeme jako sepsanou historii života jednoho člověka. Znovu se setkáváme s výrazem rekonstrukce, jedná se o rekonstrukci a interpretaci životního příběhu člověka, jiným člověkem. Výzkum se zaměřuje na jedince, jeho vnitřní perspektivy, jeho interakci v sociálním prostředí, a zkušenosti získané při různých situacích v jeho životě. Ve své knize zmiňuje rozlišení biografického výzkumu dle Denzina na **úplnou biografii**, ve které jde především o zpracování celé zkušenosti jedince. **Epizodická biografie** se věnuje pouze určité zkušenosti, či etapě v životě člověka. **Komentovaná biografie**, může být úplná i epizodická je však doplněna komentáři, vysvětlivkami a dalšími informacemi. (Hendl, 2005)

Dalším pohledem na biografický výzkum bude pohled autorů Romana Švaříčka a Kláry Šed'ové v publikaci *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Zde autoři uvádějí, že biografický výzkum je o pozorném naslouchání a následném hledání odpovědí na

otázky, které nebyly vyřčeny. Jedná se zde o pochopení subjektivního pohledu účastníka a na základě toho sestavit jeho svět. *Biografický design by se dal definovat jako systematické zkoumání vedoucí k rekonstrukci minulého či budoucího života jedince skrze aktuální pohled.* (Švaříček et al., s. 127, 2007) Při vyprávění lidé málokdy lžou, může se stát, že své vyprávění přehánějí, nebo naopak něco zapomenou. Cílem biografie není postihnout přesně celou událost, ale pochopit tuto událost z pohledu konkrétního jedince. Díváme se také na způsob zprostředkování vlastních zkušeností sobě a ostatním. Autoři také rozlišují biografický výzkum na tři typy. **Biografie realistická**, založená na technikách kódování zakotvené teorie, tento typ výzkumu je založen na předpokladu, že přes pohled účastníka poznáme skutečnost. **Biografie neopozitivistická**, kde je základem deduktivní proces zkoumání a stejný předpoklad jako u realistické biografie, tedy že přes pohled účastníka poznáme skutečnost. **Biografie narativní**, zde je výsledkem činnosti výzkumníka a účastníka konstrukce pohledu na životní příběh účastníka. Pro naši práci je velmi důležité rozdělení na **metodu životního příběhu** a **životní historie**. Jelikož nám jde o životní příběh, kdy se nám účastník snaží vykreslit to nejdůležitější v určité etapě jeho života. Popis toho, jak se to stalo, co v tu chvíli cítil, jakou mu to dalo zkušenost. Popisuje jenom to, co si přeje, abychom o něm věděli. Je nám umožněno pochopit, jak účastník vnímá a žije svůj život. Na rozdíl od životní historie, zde pracujeme se všemi formami od rozhovorů, přes analýzu dokumentů, dotazníky, ale také rozhovory se třetími stranami. Nesmíme zapomenout v pedagogice používanou metodu **autobiografické životní historie**, dříve byla tato metoda občas kritizována pro domyšlivost. V dnešní době je často používána v sociologii. (Švaříček et al., 2007)

Životní příběh uvádí jako zvláštní variantu případové studie Michal Miovský ve své knize *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Dle Miovského je životní příběh komplexní a hluboký, neboť v sobě odráží dobu, ve které se odehrává, vliv rodiny a to vše v souvislostech a ty nám napomohou zodpovědět naše výzkumné otázky. Jelikož tyto aspekty mají opravdu velký význam pro naši práci. Příběh, který je podstatou našeho výzkumu, je právě o době ve které se odehrál a o souvislostech, protože to vše mělo vliv na vývoj člověka, který tento příběh prožil. Naším úkolem je tedy zjistit, jak velmi tato událost ovlivnila život našeho respondenta. Což je jedna z otázek, kterou se zabýváme v každé kapitole naší práce. S panem Viktorem jsme formou povídání sestavili jeho životní příběh.

Na povídání jsme navázali hrou Pohled z ptačí perspektivy. Úkolem povídání a hry bylo zjistit odpovědi na otázky našeho výzkumu.

Cílem kvalitativního výzkumu je zjistit, zda vyprávění a hra pomůže našemu respondentovi sestavit svůj životní příběh. A zodpovědět nám na výzkumné otázky.

Výzkumná otázka č. 1: Mělo to, že jste vyrůstal v dětském domově, vliv na Váš pohled na život?

Výzkumná otázka č. 2: Teď s odstupem času můžete říct, jestli jste to vnímal, jako něco špatného, něco co se nemělo stát, že to tak nemělo být?

Výzkumná otázka č. 3: Přemýšlel jste někdy nad tím, zda jste Řek, nebo Čech?

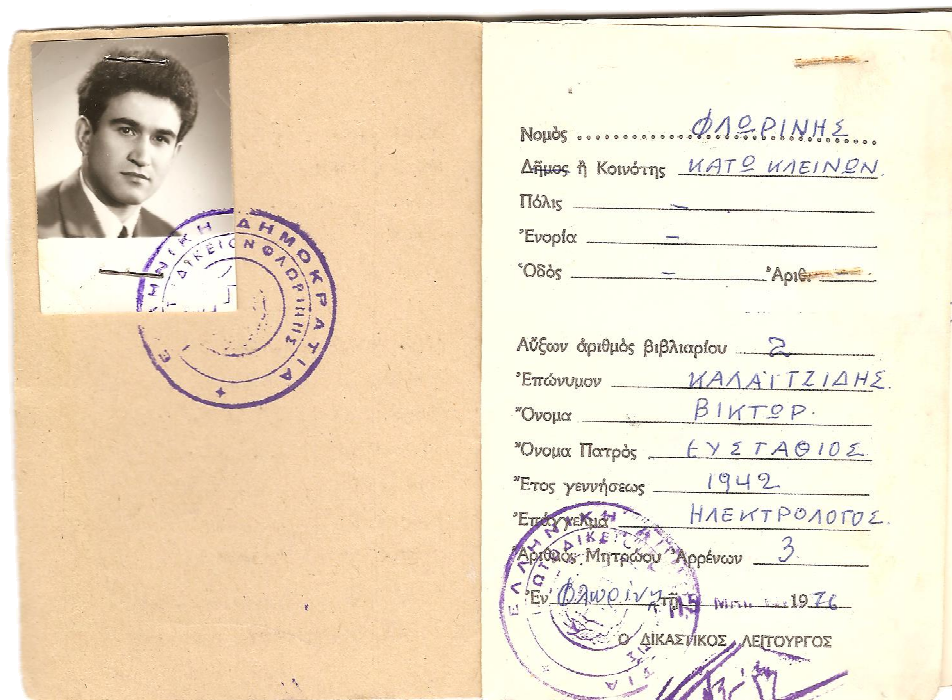
Díky čemu myslíte, že se cítíte a jste pořád Řek?

Je něco, co Vám z Řecka nejvíc chybí?

4.2 Výzkumný soubor, příprava výzkumu

Pro naši práci jsme použili metodu totálního výběru výzkumného souboru, které se používají při jednopřípadových studiích. Zde už z názvu je zřejmé, že splňuje znaky totálního výběru, protože pracujeme s jedním respondentem, kterého je možné zařadit do výzkumu. (Mioviský, s. 131, 2006) Výběr respondenta byl pro nás výzvou, neboť příběh pana Viktora nás velmi zajímal. Pan Viktor je senior je mu 74 let a žije ve Zlíně. S jeho souhlasem, jsme se dohodli, jak bude výzkum probíhat. Jelikož je pan Viktor velmi aktivní senior a výzkum ho zajímal, proběhlo několik informativních schůzek. První schůzka se uskutečnila v knihovně UTB, kde jsme společně hledali informace k naší práci na internetu. Také jsme zvažovali pojetí výzkumu. Měli jsme dvě varianty. První byla, že budeme fakta, u kterých není úplná jistota, zda si je pan Viktor pamatuje přesně, dohledávat v odborné literatuře. Druhá varianta, že dohledávat budeme, ale ve vzpomínkách ostatních pamětníků této události, příbuzní, přátelé, vyprávění vydaná knižně, filmové dokumenty. Nakonec jsme se rozhodli pro druhou variantu. Tady nám velmi pomohla paní Eva Liliu, předsedkyně Lycea Řekyň v české republice, která nám zapůjčila několik knih, díky kterým bylo možné velké množství údajů dohledat. Sama se ve své rodině setkala s obdobným příběhem, který prožil pan Viktor. Má osobní zkušenost s tím, jak je pro člověka složité vyrovnat se s touto minulostí, když ten koho se to týká, má pocit, že je vše jasné a nic ho netrápí. Po celou dobu

jsme byli s panem Viktorem v telefonickém kontaktu. Kdy bylo možné neustále konzultovat nová zjištění. Na sklonku léta se pan Viktor rozhodl, že pojede do Řecka. Navštíví přátele a příbuzné, pokusí se zjistit, zda si někdo nepamatuje ještě nějaké podrobnosti. A hlavně se chtěl zúčastnit předčasných voleb, které 20. září 2015 probíhali

Obrázek č. 3: Volební knížka

v Řecku. Prvního září odjíždí se svým kamarádem na cestu do Řecka odhodlán přivést co nejvíce informací. Jeho představa byla, že v Řecku setrvá i několik měsíců, kdyby byla příležitost k nějaké práci. Samozřejmě všechny ujišťoval, že bude dávat průběžně vědět, jak cesta probíhá, což musíme přiznat, se tak úplně nestalo. Po příjezdu se panu Viktorovi stala větší zdravotní komplikace. Objevila se u něj silná bolest, byl proto odvezen do nemocnice, kde mu byla diagnostikována plicní embolie. Aktivní mysl a bojovnost pana Viktora dokázaly, že zdravotní stav se zlepšil natolik, že mohl být brzy propuštěn do domácího ošetřování. Pozvolna jsme začali opět se schůzkami tentokrát u pana Viktora doma. Z cesty přivezl fotografie, poznámky, ale také dobrý pocit z toho jak dopadly volby a že se jich mohl osobně zúčastnit. Jediné, co bylo trochu zklamáním pro pana Viktora, bylo zjištění, že vzhledem k zdravotnímu stavu to byla asi poslední cesta, kterou zvládl absolvovat sám.

V lednu jsme si vyhradili celý pátek 15. 1. 2016 k tomu abychom zaznamenali vyprávění. Pan Viktor přijal pozvání, nachystán byl nahrávací zdarma dostupný program AUDACITY, na který jsme pořizovali záznam. Měli jsme nachystanou literaturu a připraveny dokumenty a pořady volně dostupné na internetu. V průběhu celého dne jsme si povídali, povídání zaznamenávali. Mezi tím dohledávali další informace a skládali vše jako skládanku, aby nám informace časově zapadaly. V únoru došlo k přerušení naší práce z pracovních důvodů, nebylo možné se kvůli pracovní vytíženosti sejit. Přesto jsme se snažili samostatně pracovat a své poznatky posléze spojit v celek. Další schůzky probíhaly spíše jako informativní, kdy jsme doplňovali informace, které nebyly řečeny, nebo se v množství přehlédly. Poslední setkání bylo věnováno provedení hry. Tato návštěva probíhala u pana Viktora doma. Páteční deštivý podvečer, který však rozjasnilo povídání, které hra navodila. Pomohla mu totiž vzpomenout si na další události, které se pomalu vytratily z jeho paměti. Sám byl mile překvapen, jak na počátku pro něj podivná hra měla nakonec takový význam. Jelikož už máme s hrou zkušenosti, počítali jsme s reakcí našeho respondenta. Také jsme ale věřili, že hra bude mít nakonec úspěch, což se nám vzápětí potvrdilo. Bylo velmi příjemné sledovat, s jakým zápalem pan Viktor vypráví. V jeho očích byla vidět radost, šibalské záblesky, když vzpomínal například na pracovní karambol, který byl pro něj velmi poučný.

4.3 Zpracování dat, vyprávění

Pátek patnáctého ledna byl jasný slunečný den, nebylo mrazivo a slunce jako kdyby chtělo navodit atmosféru teplého slunečného dne, i když jenom přes okno. Pan Viktor dorazil ve velmi dobré náladě vybaven spoustou papírů, které byly plné poznámek. Usadili jsme se v obývacím pokoji, kde byl zapnut počítač s programem, který naše povídání zaznamenal. Vše bylo připraveno, takže nebylo vůbec těžké začít. Hned u první otázky jsme našli nesrovnalost. Datum narození pana Viktora je 22. března 1942. V dokladu o docházce do Národní školy a Osmileté střední školy je však uvedeno datum narození 3. března 1942. Na kopii výpisu o školní docházce z roku 1954 je dokonce datum 3. března 1943 (viz příloha P I, II). Což vlastně není vůbec nic neobvyklého, když vezmeme v úvahu, že děti cestovaly samy bez rodičů a starší sourozenci nemuseli vždy říci správné údaje. Ve všech dokladech, které si pan Viktor vyřizoval později je datum narození 22. března 1942. O životě v Řecku před odchodem si toho moc nepamatuje. Jako malé šestileté dítě má vzpomínky jenom na fotbal a vesnici, kde v každém druhém domě bydlela teta nebo strýc. Takže byl

všude jako doma. Klučičí parta byla základ šťastného dětství, jak dokládá fotografie. Pamatuje si však, že měli hospodářství pole, dobytek, drůbež. Nejvíc mu utkvěl v paměti oslík, který mu pomáhal překonat cestu z vesnice do hor, když utíkali. Jako nejmladší se totiž na oslíkovi vezl, podle toho co si pamatuje: *„ano s oslíkem. Jsme jeli, noo já na tom byl nejlepší. Byl jsem nejmenší. Bych nevydržel asi. No a šli jsme, tehdy byl akorát dobrý rok. Jak jsme odcházeli. Takže všechno bylo sklizené.“* To však neznamená, že sebou vezli zásoby, aspoň do začátku. To vše tam museli nechat, nebyl čas balit se. Ti bohatší stihli svůj majetek zakopat v lese. Všichni totiž věřili, že je to na chvílku, pár dnů, možná týdnů a vrátí se domů. A to byla další nesrovnalost, pan Viktor se vrátil do Řecká až v roce 1975, takže po 27 letech. Povídání pokračuje: *„No. Takže já na oslíku a jeli jsme od vesnice, to je asi osm kilometrů k hranicím, kde to bylo jako svobodná zóna. A jmenovalo se to Buf, tehdy jsme tomu říkali Buf. Ted' je to vesnice Akritas. Na hranicích mezi Makedonií, jako...“* A tady se ozve vlastenectví, na otázku na hranice s tehdejší Jugoslávií, která byla Makedonií. A Makedonie byla ŘECKÁ, ale zároveň bulharská a také Jugoslávie ji měla jako svou zemi. A tak to zůstalo. Hlavním městem Makedonie je Skopje. Ale Řekové jsou přesvědčeni, že Makedonie je jejich. *„Takže jsme tam, tam bylo v tom Bufu, tam byla povstalecká armáda, to měla obsazené jako. Vrchní velení tam bylo. To bylo v roce 1948 a od tamtud', tam s náma taky asi osm rodin bylo z naší vesnice, co šli.“* V tomto úseku cesty byla rodina pořád pohromadě, kromě nejstaršího syna Charise, který byl u partyzánů. Celá rodina putovala dále do města Bulkes. O kterém pan Viktor vypráví: *„To bylo řecké území, jako, Řekové tam byli, nemohli nějak cestovat, chodit pryč nebo tak. Oni tam dělali, takže to byli soběstační. Tam vyráběli na živobytí všechno, co tam byli, ti, co tam z Řecká přicházeli, ještě zbytky, tak tam byli chvíli a pak je posílali do Polska, do Československa, Rumunska, Bulharska a tak. Na dotaz, jestli v této vesnici už chodil do školy, odpověděl, že škola tam určitě nebyla, do školy se dostal až po příjezdu do Československa. Z vesnice Bulkes byly děti (už bez rodičů) převezeny vlakem do Československa. Roku 1949 odjíždí sourozenci do Mariánských Lázní.*

„Mariánské lázně a ten dům se jmenoval Svoboda, to byl hotel, nebo ozdravovna, nebo něco takového.“

Jo a tam už jsi začal chodit do školy, nebo...?

„Tam nás první vyčistili, jak říkal. Tam udělali to.“ Pan Viktor má na mysli, umyli, odšívili, ostříhali a oblékli do čistých nových šatů a dali nám boty. Jak jsme shlédli

v dokumentu v dokumentu pro televizi Bohumín. V rozhovoru s panem Illiasem Parastatidisem, kde on sám popisuje tyto zážitky, když jako malý přijel do Československa.

„Tam do školy, jsme myslím, si nepamatuju.“

Ani ti starší? (myšleno sourozenci)

„Tam aby se aklimatizovali ještě.“

„Abyste si zvykli. A začali jste se tam učit už i jazyk?“

„ No určitě. Ale to si nepamatuju, nic.“ Nepamatuje si přesně, jestli v Mariánských Lázních do školy chodili starší sourozenci. A tady se setkáváme se situací, kterou si pan Viktor uvědomuje. Na spoustu otázek již nedostane odpověď, neboť ti co by odpovědět mohli, už nežijí. První vzpomínku na školu, o které jsme mluvili, má pan Viktor až z dětského domova Tisa u Děčína. Tady se nám vzpomínky začínají rozcházet, myslíme si, že zde byl už jenom Viktor, Erotokritos (Eros) a Anastáthis (Tasos). Nejstarší Theodor byl už dospělý, takže ten v tomto období nefiguruje, předpokládáme, že byl sám, nebo s rodiči. Pan Viktor sice v rozhovoru říká, že do Tise přijeli všichni čtyři sourozenci, ale myslíme si, že tak nemohlo být. A opět není možnost, jak tuto informaci získat. Bratr Theodor byl nejstarší po Charisovi, který zemřel v boji. Nikdy se však neoženil, takže neměl děti. Nikdo tedy nemohl převzít štafetu historek a doplnit naše vyprávění. Z pobytu v Tise má náš respondent velmi silný zážitek. *„ My jsme bydleli u cesty u hlavní silnice, jsme měli to ubytování. A škola byla tam dole za vesnicí a tam jsme, když byl sníh v zimě, tak tam byla stará loď. Tam ses svezl až k tomu břehu. A dole jsme se naložili jako děcka všechno a jeli jsme s tím dole, jako saně. A tak jsme si užívali sněhu a tam si pamatuju, jsme dostávali svačinu. Dva krajíčky chleba s máslem a dva krajíčky chleba s marmeládou. Já to máslo nemohl nějak jíst, nebo nevím co, tak jsem si to s někým měnil za ty s marmeládou. A tam se mi v stalo, že jsem chytl zánět slepého střeva. Tam se topilo ještě na těch ... topení tam nebylo, tam byly kamna. Pamatuju si, že v kamnech se topilo, až to bylo pomalu červené a mně byla pořád zima. Tak mě poslali do Děčína do nemocnice. Tam mě operovali a svázali, protože abych si to neškrábal. Tak mi uvázali ruce, abych nemohl. Nejhorší byly ty dny, kdy chodily návštěvy. A někdy se obrátily i ty sousedky od těch jiných dětí a něco mi daly. A tak. A byl jsem uvázaný a nemohl jsem se hýbat, ale přešlo to. Tady pan Viktor říká, že poprvé pocítil, že mu rodiče schází. V dětském domově ten pocit nebyl tak intenzivní. Měl kolem sebe neustále spoustu dětí, škola, zábava, povinnosti to vše ho zabavilo natolik, že nad steskem*

po rodičích nepřemýšlel. Ale hospitalizace v nemocnici a ten pohled na nemocné děti, které navštěvují rodiče, byl opravdu těžký. Možná v této situaci si i toto malé dítě bylo schopno uvědomit, že to odloučení, které mělo být jenom na pár dní, či týdnů, trvá už moc dlouho. *„Takže pak po té Tise jsme se dostali do Bílé Vody, to je u Jeseníku. Asi to dělali podle toho, kde jsou rodiče. A rodiče byli na Valštejně u Krnova. Takže jsme byli v Bílé Vodě, to byl klášter po odsunutých řádových sestřích, to byl ženský klášter, nevím přesně, to se musí upřesnit.* Jednalo se o komplex budov zámek, budova hostince a budova školy. Zámek za okupace sloužil k zotavení raněných, skýtal možnost ubytování 180 – 200 dětí. Budova semináře byla několika nájemníky. Budova kláštera byla obydlena řádovými sestrami a mentálně postiženými. Vše však bylo v nevyhovujících technických, ale i hygienických podmínkách. (Botu, 2005). Nejenom nehostinné prostředí, ale náhoda v podobě návštěvy staršího bratra Theodora přiměla chlapce z domova utéci. Utéci k rodičům do Valštejna. Starší bratr jak, jsme zaznamenali, ve vyprávění dříve se od rodiny odloučil již při cestě do městečka Buf. *„On byl i v Bulharsku myslím, z Bulharska se dostal do Čech. K rodičům, rodiče byli myslím v Mikulově. Z Mikulova šli do toho Valštejna, oni dostaly byty nebo domky po němcích ve Valštejně, takže bydleli v rodinném domku a dělali na statku. A on byl s nimi. Předpokládáme, že to byl rok 1952, takže po třech letech se chlapci poprvé setkávají se svými rodiči. Tatínek je byl jednou v Bílé Vodě navštívit, ale to bylo vše. Tři roky bez rodičů pro šestiletého chlapce. Vlastně měl štěstí, že byl pořád se svými sourozenci, také mohl být úplně sám. Malý Viktor mohl zůstat s rodiči. Bratři Eros a Tasos museli zpět do domova. Od rodičů by se nebyli schopni dopravovat do školy, do učení. Jenom nevíme, do kterého dětského domova se vrátili. „ *Nevím kam se vrátili, to už si nepamatuju. Nebyli s našima. Já jsem zůstal.* Nevíme přesně proč, ale nějakou dobu byl v dětském domově ve Velkých Heraldicích. *Jel jsem potom do Velkých Heraldic, nevím, od kolika do kolika.* Tady opravdu nemáme doloženo časovou osu pobytu v tomto dětské domově. Tam se mu ovšem také moc nelíbilo a tak společně se dvěma kamarády utíká. On domů k rodičům. *A pak jsem skončil tu základní pětitřídku, pak jsem chodil do měšťanky a pak jsem musel jet do Albrechtic. Protože to bylo daleko, tak jsem chvílku bydlel u strýce, abych to měl blíž. Ale to nebylo ono. Pak jsem u dalšího a ten měl, ten byl frajer, ten měl vlastních 6 – 7 dětí (pan Viktor si nebyl jistý, kolik dětí bylo) a ještě mě vzal. Ale to ještě nebylo ono, tak matka zažádala a vzali mě. Musela zažádat o pomoc, že nemohou zabezpečit podmínky pro školní docházku. No čoveče, tam jak to bylo? Tak mě vzali do dětského domova Klokočov, to bylo roku 1954. Tam to bylo těžký. Chodili jsme do školy do Vítkova,**

to je asi 3 km. Chodili jsme pěšky, nebo později autobusem. A tam když jsem šel první čtvrtletí do toho Klokočova, tak aby nemuseli to (netušíme, co měl na mysli), tak z hlavních předmětů mi dali samé pětky. To znamená z matematiky, češtiny, ruštiny, fyziky a chemie. Protože se jim nechtělo, nějak nevím proč. Tak mě dali do první lavice, jak měla učitelka svůj stůl, tak v první řadě jsem seděl já. Protože když vyvolala někoho, tak já jsem to říkal, napovídal, ona to slyšela on ne, tak ona známkovala i mě. Tak jsem pak ty známky vylepšil. No a pak to bylo lepší, než samé pětky. A odtamtud v roce 1957 skončila ta osmiletá. A já jsem tehdy jak bylo nějaké mistrovství a to, tak vždycky ti starší nás dávali, abychom se mezi sebou rvali a boxovali, v tom domově. A tehdy bylo taky, nějaké mistrovství a skákalo se tam o tyči a já jako skákal taky. A špatně jsem dopadl a zlomil jsem si klíční kost. Tak mě vzali do nemocnice a tehdy byly závěrečné zkoušky. A já jsem nemohl děla závěrečné zkoušky nic. A měl jsem přihlášku na elektrotechnickou průmyslovou školu v Plzni. A pak tam přišli Korejci, ti na tom byli ještě hůř jak mi. Tak vzali je. Já jsem se dostal do Hodonína na učňák, instalatérskou elektro-montér venkovních zařízení. To bylo v roce 1957-1960, tam jsem se vyučil jako elektromontér rozvodných zařízení. A tehdy to brali pro, který závod a firmu se učíš, to byly pozemní stavby Gottwaldov. Po vyučení v roce 1960 jsem nastoupil do podniku Stavomontáže. Tak. " V této době rodiče žijí pořád ve Valštejně, Viktor je s nimi v kontaktu, navštěvuje je. Za rodiči jezdil jednou za čtrnáct dnů, pokud měl čas. Sám bydlel na ubytovně v tehdejší Gottwaldově. Zajímavou etapou života učně, bylo období, kdy se pan Viktor dostal k boxu. „ V Hodoníně jsem začal. To byl ring mladých a takové to bylo v Mistríně, byl první, tam nás trénoval Bedřich Vrtal, to byl i rozhodčí, jako boxerský rozhodčí ... tak jsem tam byl chvíli. Jak jsem skončil učiliště, tak jsem byl v Gottwaldově a boxoval za TJ Gottwaldov a zároveň jsme byli půjčovaní za TJ Prostějov. A pak jsme přešli za muže, protože tam byli kluci, kteří chodili na tréninky. To byl nějaký Vlastimil Hrnčíř a František Kašpařík, on byl potom státní trenér, on boxoval v Prostějově. A pak jsme boxovali za Mistrín, ten se dostal až do ligy, vyhráli jsme jako oddíl. Ale pak jsem měl zápal plic a byl jsem v nemocnici a vyťahovali mi vodu z plic. Od té doby jsem toho nechal. A v roce 1964 jsem se oženil a odstěhoval jsem se do Prahy do Libčic. Rodiče se totiž z Valštejna odstěhovali do Libčic u Prahy. Bylo jim tam nabídnuto bydlení a práce ve zdejší JZD, což bylo zkratka pro jednotné zemědělské družstvo. S rodiči se do Libčic odstěhovali i všichni tři starší sourozenci. Nebylo tedy divu, že pan Viktor chtěl žít konečně s celou svou rodinou pohromadě. Svatbou pan Viktor své vyprávění končí. Další etapa jeho života nebyla předmětem vzpomínání v souvislosti s naším výzkumem. Chtěl vzpo-

mínat na dětství a období školy, studia a začátky v zaměstnání. Zajímavou zkušeností pro nás bylo, že pan Viktor, chtěl již dříve požádat o doplnění určitých informací z období putování po dětských domovech svého bratrance. Setkal se však pro něj s velmi zvláštní reakcí. Bratranec nejen že nechtěl o této etapě jeho života vůbec mluvit, dokonce žádal pana Viktora, aby se o tom vůbec nezmiňoval před jeho rodinou. Nikdy s nimi na toto téma nemluvil a ani to nemá nikdy v plánu. On tuto etapu života uzavřel, jako kdyby ji úplně vymazal. Začal žít život „s čistým štítem“. Dalšího odmítnutí se mu dostalo v důsledku osobních rozporů, které zapříčinil jeden z jeho starších bratrů. Křivda, která zůstala v srdcích příbuzných jeho bývalé ženy, je doposud tak velká, že vůbec s panem Viktorem nechtěli mluvit. Tady je názorně vidět, že důvody, proč odmítnout ponořit se do vzpomínek, mohou být různé. Někteří přátelé své odmítnutí zdůvodňovali například tím, že nemají čas, mají mnoho aktivit a schůzka s námi by se jim nevešla do zaplněného diáře.

4.4 Hra Pohled z ptačí perspektivy

Provedení této hry jsme si nechaly až na konec. Hra měla být další možností, jak si vzpomenout na zajímavé historky ze života pana Viktora. A jsme přesvědčeni, že se náš záměr splnil. Našemu respondentovi byla vysvětlena myšlenka hry, na stole bylo rozloženo 36 topografických značek vyobrazujících určité symboly. Na panu Viktorovi bylo, aby vybral symboly, které charakterizují jeho život. V první chvíli to pochopil tak, že hledá to, co symbolizuje Řecko. Byl vyveden z omylu, ujasnil si tedy znovu, že symboly mají vyjadřovat, něco z jeho života. Tato informace mu očividně udělala radost, podíval se na značky ještě jednou a začal vybírat a vyprávět. Prvním symbolem se, kterým jsme trochu napověděli, byly **prameny** – (tady byla malá nápověda, aby respondent rozuměl jak je hra myšlena) „*to by mohlo být narození, symbol nového života.*“ Dalším vybranou značkou byla **tvrz** „*teda spíš zřícenina, v Unčíně jedna byla, tam jsme chodili s dětským domovem na výlety.*“ **Železniční stanice** „*to mě připomíná cesty domů vlakem, hodně jsem jezdil vlakem.* Je zajímavé, že i místa kde pan Viktor bydlel, mnohdy byly nedaleko vlakového nádraží. Vlak ho opravdu doprovázel v životě víc, než si v tu chvíli dokázal uvědomit. **Památník** „*bitvy u Slavkova, týdenní výlet s učilištěm.* **Hájovna, myslivna** „*ve Valštejně byla nad vesnicí neobydlená hájovna, chodívali jsme tam s klukama na průzkum.*“ **Neobydlené budovy** „*znovu Valštejn, to byly ty neobydlené domy po Němcích, těch tam bylo plno.* **Kostel** „*místo, nebo budova, která mě provází celý život, je všude v každém městě,*

kde jsme žil. I když není pan Viktor věřící, kostel je důstojným místem, který ctí ať je místo pro setkávání věřících jakékoliv víry. **Telefonní stanice** - tady se objevila vzpomínka na to, jak bylo v Řecku levné telefonovat z veřejné telefonní ústředny. Na poštách bylo několik oddělených kabiněk s telefonem. Paní u okýnka člověk nahlásil číslo, ona hovor spojila a přepojila do určité kabinky. Poté jenom zvolala telefonní číslo, předvolbu, či místo volání a poslal volajícího do kabinky třeba číslo dvě. Kde potom probíhal hovor. Dalším symbolem jsou **jeskyně** „ *tady to jsme zase byli ze školou, tehdy ale na Slovensku Demanovských jeskyních a v Čechách na Macošě.*“ Další značkou byl **tovární komín**, připomněl učiliště v Hodoníně, kde byl velký komín v cihelně, kam chodil respondent jako učeň na brigádu. V Libicích byl tovární komín dominantou šroubáren, továrny, která byla nedaleko jeho bydliště. **Meteorologická stanice** byla dalším vybraným symbolem, opět navodila vzpomínku na učiliště, opět výlet na Slovensko, tentokrát to byl Lomnický Štít. **Řeka s přehradou** v případě pana Viktora se jednalo o spíše o přehradu s elektrárnou, protože byl později zaměstnancem Povodí Moravy (ale tato vzpomínka patří do období, o kterém už vyprávět nechce). **Kemp** asi jeden z mála, který navštívil, zato to bude určitě srdeční záležitost, Katerini – pod Olympem, riviéra. Při této vzpomínce se v obličeji pana Viktora objevila jiskra a pohoda, jsme přesvědčeni, že jsou to krásné vzpomínky. **Elektrické vedení**, symbol práce, profese našeho respondenta. Zároveň vzpomínka na to, že na přelomu let 1954-1955 svítili doma petrolejkou, protože neměli zavedený elektrický proud. Poslední symbol **kulturně pozoruhodné místo** jsou pro pana Viktora Atény, které navštívil v roce 1975. když se poprvé mohl vrátit do své rodné země, do Řecka. Možná v tom byla nějaká symbolika pro něj osobně. Zeptali jsme se, zda každý Řek aspoň jednou navštíví Atény a Olymp. Odpověď zněla, že ne. Mnozí lidé za celý život neopustí svou vesnici, natož tak cestovat přes celé Řecko, ze severu až na jih. On sám svou návštěvu prý uskutečnil hlavně proto, že v Aténách měl (a stále má) příbuzné, které navštívil.

5 VYHODNOCENÍ DAT

K vyhodnocení dat jsme použili otevřené kódování. Znamená to pro nás, že vyprávění našeho respondenta jsme přepsali. Jedná se o doslovný přepis tzv. transkripci. Potřebná data k výzkumu získáme až z přepisů. Přepsali jsme úplně vše, co se nám podařilo zaznamenat na záznam ať už v PC nebo na mobilní telefon. Při přepisu jsme si značkami, či vysvětlivkami znamenali také náladu, která při povídání panovala.

Úsměvy, zamyšlení, mnutí brady, překvapení nebo zdravé rozčílení, to vše se při vyprávění objevovalo ve tváři našeho respondenta. Nikdy se však nejednalo o smutek, splín, nebo špatnou náladu. Přepisem si můžeme také uvědomit chyby, kterých jsme se při vedení rozhovoru nebo vyprávění dopustili. U dalšího rozhovoru se tak snadno těmto chybám vyvarujeme. Takto přepsané texty jsme analyzovali a označili jsme si určité části textu barevným rozlišením podle významu. Hranice významu nejsou vždy jasně ohraničené. Může se stát, že se budou prolínat. Takto analyzované části textu jsme opatřili kódy. Kódy rozumíme slova, slovní spojení, která vyjadřují určitý údaj, situaci, pocit. Může se jednat o jedno slovo, větu, někdy i odstavec. My jsme sestavili tabulku kódu, ve které máme například kódy místo, město, oblast, nebo jména, rodina, všichni (myšleno, celá rodina), děti (myšleno, všichni sourozenci) dále pak hospodářství, práce, dům. Tímto způsobem jsme provedli kódování celého vyprávění. Na kódování jsme plynule navázali kategorizací, kdy jsme například kódy území, město, oblast zařadili do kategorie místo (zeměpisné), stejným způsobem jsme pokračovali u všech kódů. Vlastně jsme sloučili kódy, které mají spojitost s určitým jevem. Těmito úkony jsme získali kategorizovaný seznam kódů. Přestože se jedná o mravenčí práci, není to ještě konečný výsledek. Předpokládáme, že tuto činnost budeme ještě několikrát přepracovávat.

Kódování je velmi pracná, ale zajímavá a užitečná činnost. Právě díky kódování nacházíme souvislosti, kterých jsme si při poslechu nevšimli, nezaznamenali jsme je. Pomocí kódování bylo zjištěno, že odpovědi na výzkumné otázky opravdu korespondují s vyprávěním. Nedošlo k žádné odchylce mezi tím, co nám respondent vypověděl a mezi tím jak v závěru výzkumu odpovídal na výzkumné otázky. Kódování nám také potvrdilo souvislost mezi některými situacemi, které náš respondent popisuje. Jako příklad můžeme uvést život v dětském domově, touha po větší samostatnosti a schopnosti se o sebe postarat vedla respondenta k myšlence na studium školy, které by mu zajistilo vzdělání, práci a z jeho pohledu, lepší život. I za předpokladu opětné ztráty kontaktu se svou rodinou.

U těchto kódů a vlastně i kategorií, které vyjadřují tento jev, dochází k prolínání. Není možné kódy kategorie striktně oddělovat.

5.1 Odpovědi na výzkumné otázky

Cílem našeho výzkumu bylo poskládat biografický. Zjišťovali jsme odpovědi na velmi osobní otázky. Pan Viktor byl velmi sdílný a rád nám na konci našeho výzkumu na vše odpověděl. V odpovědích je cítit, že je velmi rád, že jako dítě mohl vyrůstat v Československu. Jako děti tady měly dobré podmínky pro život, sice žádný luxus, jak říká, ale co potřebovaly, to měly. Přesto si uvědomuje, že situace za jaké přišli, je staví do pozice, že vlastně nikde nejsou úplně doma.

Mělo to, že jste vyrůstal v dětském domově, vliv na Váš pohled na život?

Zjistili jsme, že život pana Viktora tento zážitek určitě ovlivnil. Například situace, které teď společnost řeší, vnímá jinak. Což je zákonité po tom co on sám prožil. Jako malé děti, když šly kolem pole plného makovic, tak si je natrhaly a snědly je. Majitel toho pole je samozřejmě chytil, zbičoval a nadával jim. Měly hlad, i když o ně bylo postaráno, hlad prostě občas byl. Také si více vážil věcí, protože si na vše musel sám vydělat, nikdy nic nedostal zadarmo. A od rodičů také ne, nebylo kdy a také nebylo za co. Rodiče prostředky neměli.

Ted', s odstupem času můžete říct, jestli jste to vnímal, jako něco špatného co se nemělo stát, že to tak nemělo být?

„Nevnímal, protože všichni říkali a všichni tomu věřili, že je to jenom na chvíli, že se brzy vrátíme domů do Řecka. Nám se tady jako dětem líbilo, bylo o nás postaráno, škola, kroužky, kamarádi. Jenom rodiče nám chyběli. Ale přesto jsme věřili, že budeme brzy zpátky doma v Řecku.“ Stejně odpovědi jsme zaznamenali v televizním dokumentu *Čeští Řekové*, ve kterém na podobnou otázku odpovídala Marta a Tena Elefteriadu. Odpověděly, že jim tady bylo dobře, bylo o ně postaráno, škola, kamarádi, kroužky. Ale stejně tak podotkly, jenom rodiče chyběli. Jako malé děti prostě mnohé věci neřešily, měly si s kým hrát, s kým kamarádit a to bylo pro ně nejdůležitější.

Přemýšlel jste někdy nad tím, zda jste Řek, nebo Čech?

„Vždycky se budu cítit jako Řek, ale vím, že v očích některých lidí tady v Čechách jsem někdy Řek, někdy Čech. Když se mi třeba dařilo při boxu, tak mi fandili víc než Čechovi (což

byl, soupeř) a volali Klezos (moje příjmení by neřekli) do toho. Ale třeba v práci, když jsem narazil na ně moc dobrého kolegu, pro něj jsem byl ten cizinec, ten Řek. A jenom proto, že já jsem byl pracovitý a on ... Asi podle potřeby těch lidí kolem mě. Když to se mnou mysleli dobře, tak to neřešili, ale když chtěli ublížit, tak věděli jak. Lidi dokážou být zlí. Já v tom měl a mám jasno, ale okolí někdy ne.“

Díky čemu myslíte, že se cítíte a jste pořád Řek?

„Protože to mám v sobě, jsem hrdý na to, že když se mí rodiče nastěhovali na sever Moravy, nic tam nebylo, oni tam svou práci hodně toho vybudovali. Byli pracovití, chtěli pracovat, chtěli se postarat sami o sebe. Když mi po revoluci dali na výběr buď české občanství, nebo řecké, nechtěl jsem si vybírat, chtěl jsem obojí. Vypadalo to ale, že mi snad Řekové to občanství ani nedají. Nakonec se to podařilo a já si ho vyřídil, ale byla to dlouhá cesta od roku 1966 až do roku 1975, když jsem mohl poprvé vyjet. Nedokázal bych popřít ani jedno z nich. Když jsem jel poprvé do Řecka v roce 1975

Obrázek č. 4: Doklad totožnosti

celou cestu, jsem byl nervózní, takové zvláštní napětí. Když jsem přešel hranice a vjel do Řecka, jako kdyby ze mě něco spadlo. Byla to velká úleva. Cítil jsem, že jsem doma. Naopak, když jsem třeba jel z Německa do Čech, byl jsem rád, když jsem přešel hranice a byl doma v Čechách, taky se mi ulevilo. Protože jsem přijel domů, kde rozumím lidem, jejich řeči, znám to tady. Mám prostě dva domovy, kde je mi dobře. Řecko je ten pravý domov. Čechy ten druhý.“

Je něco, co Vám z Řecka nejvíc chybí?

„Samozřejmě teplo, slunce, ovoce, jídlo tak vůbec. Příbuzní, kteří žijí pořád ještě na vesnici, kamarádi. Styl života, soudržnost a pracovitost. I když si lidé myslí, že Řekové pracovití nejsou. Ano, oni umí odpočívat, užívat života, ale když je to potřeba, tak umí pracovat.“

ZÁVĚR

Využití herních metod Demetria Duccia ve vzpomínkách Viktorase Kalaitzidise je název naší práce. Cílem bylo sestavit životní příběh pana Kalaitzidise, protože vzpomínky hrají důležitou roli v životě. Lidé rádi vyprávějí příběhy, které prožili a byla by velká škoda je nezaznamenat. Cílem naší práce bylo vzpomínky zaznamenat, a to pomocí povídání a hry. Podařilo se nám sestavit životní příběh a následně odpovědět na výzkumné otázky. Jejich cílem bylo za prvé zjistit, zda to, že vyrůstal v dětských domovech, ho nějak zásadně ovlivnilo v jeho životě. Druhá otázka zněla, jestli to všechno co se událo, vnímal jako něco špatného, co se nemělo stát. A za třetí, zda se cítí být více Řekem či Čechem.

Poskládat životní příběh se nám podařilo, práce to byla velmi zajímavá. Sám respondent se pro výzkum nadchl a podnikl cestu do Řecka, kde se pokusil zjistit další informace. Přišlo však zklamání v podobě nespolupráce, kterou od některých svých příbuzných či přátel nečekal. Přesto, se nenechal odradit a pátrali jsme dál.

Odpovědi na otázky odpověděl rád a domníváme se, že jeho odpovědi mohou znít překvapivě. Pan Viktor svůj životní příběh, pobyty v dětských domovech vůbec nevnímá špatně, jako něco, co by mu ublížilo. Naopak je přesvědčen, že ho ta zkušenost zocelila, poučila, že život není a nebude jednoduchý. A přesto všechno, že všichni a hlavně děti věřily, že je to jenom na chvíli, a ono to bylo několik desítek let, nikdy na svou zemi nezanevřel a pořád se cítí být Řek a je na to hrdý.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- AGATHONIKIADIS, G. *Čeští Řekové*. In: Kosmopolit. TV, ČT2, 24. října 2011, 18:00.
- BALVÍN, J. *Pedagogika, andragogika a multikulturalita*. Praha: Hnutí R, 2012.
ISBN 978-80-96798-07-3.
- BAKOŠOVÁ, Z. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, Filozofická fakulta, 2008. ISBN 978-80-969944-0-3.
- BOTU, A. a M. KONEČNÝ. *Řečtí uprchlíci: kronika řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1948-1989*. Praha: Řecká obec Praha, 2005. ISBN 80-239-5462-8.
- ČERMÁK, I. *Narativní myšlení a skutečnost. Československá psychologie*. Praha: Academia, 2004. ISSN 0009-062X.
- DOROVSKÝ, I. *Makedonie*. Boskovice: Albert, 1995. ISBN 80-85834-29-4.
- FINK, E. *Hra jako symbol světa*. Praha: Český spisovatel, 1993. ISBN 80-202-0410-5.
- FINK, E. *Oáza štěstí*. Praha: Mladá fronta, 1992. ISBN 80-204-0224-1.
- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005.
ISBN 80-7367-040-2.
- HRADEČNÝ, P. *Dějiny Řecka*. Praha: Lidové noviny, 1998. ISBN 80-7106-192-1.
- JANEČKOVÁ, H. a M. VACKOVÁ. *Reminiscence: využití vzpomínek při práci se seniory*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-581-3.
- KARADZOS, G. *Ukradené slunce*. Lomnice nad Popelkou: Studio JB, 2004.
ISBN 80-86512-24-X.
- KAZANTZAKIS, N. *Alexis Zorbas*. Praha: Odeon, 1967.
- KOTRBA, T. a L. LACINA. *Aktivizační metody ve výuce: příručka moderního pedagoga*. Brno: Barrister & Principal, 2015. ISBN 978-80-7485-043-1.
- KRÁLOVÁ, K. a K. TSIVOS. *Vyschly nám slzy... Řečtí uprchlíci v Československu*. Praha: Dokořán, 2012. ISBN 978-80-7363-416-2.
- KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

MAKRIS, P. *Děti vyděděnců*. Praha: Profil, 1986.

MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4.

PAPADOPOULOS, L. Chr. *Paidia tis thyellas: mnimes kai martyria gia ta prosfygopoula tou 1948 ystera apo 50 chronia*. Praha: Nemesis, 1998.

SPÁČIL – TV – MARKO. *Illias Parastatidis o příchodu Řeků do ČSR*. In: Studio B. www.youtube.com, 6. července 2013

ŠPATENKOVÁ, N. a B. BOLOMSKÁ. *Reminiscenční terapie*. Praha: Galén, 2011.

ISBN 978-80-7262-711-0.

ŠVAŘÍČEK, R. a K. ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

VÝROST, J. a I. SLAMĚNÍK. *Sociální psychologie*. Praha: Grada, 2008.

ISBN 978-8024714288.

ZISSAKI-HEALEY, T. *Řecký politický exil a národnostní menšina v českých zemích*. Řecká obec Praha, 2013. ISBN 978-8026055-32-7

BIBLIOGRAFICKÝ SEZNAM

Jaroslav Balvín: Pedagogika, andragogika a multikulturalita

Monografie pojednává o propojení andragogiky, pedagogiky a multikulturality. Spolupráce s respondenty byla pro tuto knihu velmi přínosná, neboť příběhy respondentů nám ukazují multikulturalitu v praxi.

Antula Botu a Milan Konečný: Řečtí uprchlíci, Kronika řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1948-1989

Tato kniha podrobně popisuje celý průběh akce, kdy byly řecké děti transportovány do Československa. Jsou zde uvedeny všechny dětské domovy, záznamy o jejich technickém stavu, personálním obsazení, náplni práce jak personálu, volnočasové aktivity dětí. Na doplnění zde najdeme fotografie a dokumenty přibližující nám tuto nelehkou situaci.

Ivan Dorovský: Makedonie

Útlá kniha popisující historické souvislosti o sporech o území Makedonie, na kterou si dělá nároky hned několik zemí, které Makedonie pomyslně spojuje.

Eugen Fink: Hra jako symbol světa

Dílo je zamyšlením, kdy hra se stává symbolem postavení člověka v univerzu. Dle autora je hra stejně původní jako boj, práce a smrtelnost.

Hana Janečková a Marie Vacková: Reminiscence: využití vzpomínek při práci se seniory

V této publikaci se podařilo autorkám velmi podrobně a srozumitelně popsat možnosti reminiscence při práci se seniory. Kniha je vhodná jak pro odborníky, tak pro laickou veřejnost.

Nikos Kantzakis: Alexis Zorbas

Krásná literatura, dílo, ve kterém autor úžasným způsobem dokázal popsat řeckou mentalitu a život. Slunce a tóny santuri, jako kdyby člověk seděl na pláži u moře a popíjel se Zorbou víno.

Blahoslav KRAUS: Základy sociální pedagogiky

Další z knih, která je psaná velmi názorným způsobem. Témata v ní obsažená obsáhla svou tematikou velkou část sociální pedagogiky.

Roman Švaříček a Klára Šed'ová: Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách

Kniha napsaná velmi srozumitelným jazykem, který je vhodný jak pro odbornou, tak laickou veřejnost. Velmi názorně vysvětlena teorie i příklady kvalitativního výzkumu.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

JZD Jednotné zemědělské družstvo

PC Personal computer

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Efstathios Kalaitzidis a Emorfilia Kalaitzidu

Obrázek č. 2: Společná fotografie

Obrázek č. 3: Volební knížka

Obrázek č. 4: Doklad totožnosti

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Zápis v třídním výkazu

Příloha P II: Potvrzení

Příloha P III: Topografické značky I.

Příloha P IV: topografické značky II.

PŘÍLOHA P I: ZÁPIS V TŘÍDNÍM VÝKAZU

Cís. poř. 12 Rok školní docházky 1955/56

JMÉNO A PŘÍJMENÍ: <u>Viktor Kalacicidas</u>					
Data narození: den <u>3</u> měsíc <u>3</u> rok 19 <u>43</u> místo <u>Katolánu</u> okres <u>Florina</u>					
Národnost: <u>srbská</u> Státní příslušnost: <u>srbská</u>					
				Způsob přijetí <u>a</u>	
Známky ve čtvrtletí	I.	II.	III.	IV.	
Chování	1	1	1	1	
Český jazyk a literatura	4	4	3		
Ruský jazyk a literatura	2	2	2		
Jazyk <u>řecký</u>		2	1	1	
Dějepis	1	1	1	1	
Zeměpis	1	1	1	1	
Ústava ČSR a SSSR	3	2	2	1	
Psychologie	/	/	/	/	
Logika	/	/	/	/	
Matematika	4	3	3		
Deskriptivní geometrie	/	/	/	/	
Fysika	4	3	3	3	
Astronomie	/	/	/	/	
Chemie	4	4	3	1	
Biologie	3	2	2	2	
Tělesná výchova	2	2	2	2	
Rýsování	2	3	2	2	
Kreslení	2	1	2	1	
Hudební výchova	/	/	/	/	
Předvojenská výchova	/	/	/	/	
<u>řecký dějepis</u>		2	1	1	
Nepovinné předměty:					
Latina	2	2	2	2	
Technické kreslení	/	/	/	/	
Zájmové kroužky					
I. pol.	pracoval.....	-	v kroužku	-	
I. pol.	pracoval.....	-	v kroužku	-	
I. pol.	pracoval.....	-	v kroužku	-	
II. pol.	pracoval.....	-	v kroužku	-	
II. pol.	pracoval.....	-	v kroužku	-	
II. pol.	pracoval.....	-	v kroužku	-	
Celkový prospěch		v I. pol. .... prospěl.....			
		v II. pol. .... prospěl.....			
Zameškaných hodin	omluv.	7	-	29	1
	neomluv.	-	-	-	-
do I. tř. v ..... dne 19.....					
do VI. tř. v <u>abstaknil u kvarty</u> dne <u>1.9.1955</u>					
do IX. tř. v ..... dne 19.....					
do zdejší školy dne <u>1.9.</u> 19 <u>56</u>					
jméno a příjmení <u>Viktor Kalacicidas</u>					
povolání					
nynější <u>učitel</u>					
původní <u>učitel</u>					
bydliště <u>Valdštejn (o. Zrnov)</u>					
jméno a příjmení <u>Morjili</u>					
povolání					
nynější <u>ředitel</u>					
původní					
bydliště <u>d/ho</u>					
Adresa žáka, nebydlí-li u rodičů					
<u>2 D. Sclerbočov</u>					
Zdravotní záznamy:					
Výška a váha žáka					
	cm	kg			
na začátku školního roku	154	38,8			
v pololetí	156	42			
na konci školního roku	158	46			
Je žák v družině mládeže?					
Poznámky: <u>Neboval učení, nebyl v žádném oddělení, nebyl v žádném oddělení, nebyl v žádném oddělení, nebyl v žádném oddělení.</u>					
Adresa bydliště: <u>Valdštejn 62 p. Zrnov, o. Zrnov</u>					
Příkladné činy — pochvaly:					
Hrubé poklesky — tresty:					
Je ..... způsobil..... postoupit do vyšší ..... třídy, oddělení.					
Přesídil..... dne ..... 19..... do ..... viz č. j.					

PŘÍLOHA P II: POTVRZENÍ

ZEMSKÝ ARCHIV V OPAVĚ
STÁTNI OKRESNÍ ARCHIV BRUNTÁL SE SÍDLEM V KRNOVĚ
Říční okruh 12, 794 01 Krnov

Viktor Kalaitzidis
Štefánikova 6754
760 01 Zlín

Váš dopis/Ze dne 2014-08-26	Naše č.j. ZA/4797/2014	Vyřizuje M. Entr	Krnov 2014-09-05
---------------------------------------	----------------------------------	----------------------------	----------------------------

Potvrzení

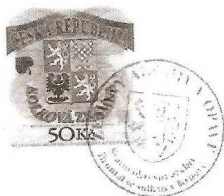
Na základě Vaší žádosti jsme prohlédli u nás uložené katalogové listy Národní školy v Hynčicích a Osmileté střední školy v Městě Albrechticích a potvrzujeme, že

pan Viktor Kalaitzidis

nar. 03.03.1942, studoval na Národní škole v Hynčicích nepřetržitě od 01.09.1951 do 30.06.1954 Osmileté střední školy v Městě Albrechticích nepřetržitě od 27.09.1954 do 15.03.1956, kdy odstěhoval.

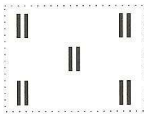
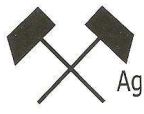

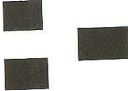

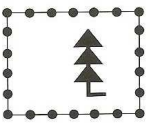
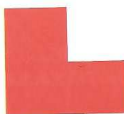
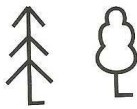

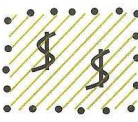

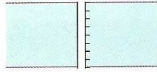

Potvrzení se vydává na vlastní žádost.

B. Dorko
Mgr. Branislav Dorko, Ph.D.
ředitel archivu

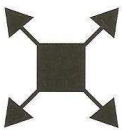

Zemský archiv v Opavě
STÁTNI OKRESNÍ ARCHIV BRUNTÁL
se sídlem v Krnově
Říční okruh 12, 794 01 Krnov
IČ: 709 79 057

PŘÍLOHA P III: TOPOGRAFICKÉ ZNAČKY I

HRAD ZÁMEK TVRZ		LOUKY		ŠACHTA	
ŽELEZNIČNÍ STANICE		OBYDLENÉ A NEOBYDLENÉ BUDOVY		PROPAST	
LESY		ZŘÍCENINA HRADU		ORIENTAČNĚ DŮLEŽITÝ STROM	
NIVELAČNÍ ZNAČKY		VINICE		TRIGONO- METRICKÉ BODY	
		SKLADY HOŘLAVIN A PLYNOJEMY		MUZEUM GALERIE	
PRAMENY		VODNÍ MLÝN		PAMÁTNÍK	
VĚTRNÝ MLÝN		HÁJOVNA MYSLIVNA		ŘEKA S PŘEHRADOU	
AUTO CAMPING		TUNEL		METEORO- LOGICKÁ STANICE	

PŘÍLOHA P IV: TOPOGRAFICKÉ ZNAČKY II

ELEKTRÁRNY		POROSTY KŘOVÍ		OSAMĚLÉ SKÁLY	
KOSTEL		VEŘEJNÉ TÁBOŘIŠTĚ		TELEFONNÍ STANICE	
VRSTEVNICE		ELEKTRICKÉ VEDENÍ		KAPLE	
KULTURNĚ POZORUHODNÉ MÍSTO		TOVÁRNÍ KOMÍNY		JESKYNĚ	